

Mauritshuis

Koninklijk Kabinet van Schilderijen
Royal Picture Gallery

Jaarverslag 2019
Annual Report 2019

Jaarverslag 2019
Koninklijk Kabinet van
Schilderijen Mauritshuis
Galerij Prins Willem V

Bezoekadres Mauritshuis en kantoren:

Plein 29
2511 CS Den Haag

Postadres:

Postbus 536
2501 CM Den Haag

mail@mauritshuis.nl
mauritshuis.nl

Missie

Vanuit ons huis delen wij het beste van de Nederlandse schilderkunst uit de tijd van Rembrandt en Vermeer.

Het Mauritshuis is grote
dank verschuldigd aan al
zijn begunstigers:

Subsidiënt

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Hoofdsponsors

BankGiroLoterij
NN Group

Tentoonstellingsbegunstigers

Stichting Vrienden van het Mauritshuis
Nationale-Nederlanden, onderdeel van NN Group
Mondriaan Fonds
Dutch Masters Foundation
Stichting de Johan Maurits Compagnie
VSBfonds
Fonds21
Stichting Zabawas
Fonds 1818
Robert & Denise Zeilstra Foundation

Mauritshuis Business Platform (v/h Confrérie Pictura)

ABN AMRO Bank
Aon
BMW Group Nederland
Deloitte
Hago, onderdeel Vebego
IBM
ING
NN Group
Scarabee Security Groep
Unilever

Steunstichtingen

Stichting Vrienden van het Mauritshuis
Stichting de Johan Maurits Compagnie
American Friends of the Mauritshuis
Dutch Masters Foundation

Particuliere begunstigers

Nalatenschap de heer en
mevrouw Jacques Schoufour-Martin
Ernst Nijkerk Fonds
Legaat mevrouw A.H. Barto
De heer C.J. Kroese
Mr. & Mrs. Hollamby

**Bijdragen van fondsen aankopen
en onderzoeksprojecten**

Vereniging Rembrandt
Gieskes-Strijbis Fonds

En zij die anoniem willen blijven

Inhoud

Voorwoord

Raad van Toezicht
en directie

08

01

Missie & Visie

14

02

Diversiteit & Inclusie

15

03

Rembrandtjaar

16

04

Bewogen beeld

17

05

Herkomstonderzoek
1933-1945

20

06

Bezoekers

21

07

Digitale strategie

22

08	Duurzaamheid	23	12	Bijlagen	46
09	Terugblik	26	a.	Prijzen & nominaties	
	a. Collectie & Wetenschap		b.	Aanwinsten	
	b. Educatie		c.	Tentoonstellingen	
	c. Marketing		d.	Bruikleenoverzicht	
	d. Development & Hospitality		e.	Lezingen in het Mauritshuis (selectie)	
	e. Personeel & Organisatie		f.	Lezingen medewerkers buiten het Mauritshuis	
	f. Facilitair		g.	Publicaties Mauritshuis	
10	Verkort financieel verslag	34	h.	Overige publicaties medewerkers	
			i.	Restauraties & behandelingen	
11	Programma 2020-2021	44			

Voorwoord Raad van Toezicht en directie

Het Mauritshuis kijkt terug op een uitstekend jaar; niet alleen qua bezoekersaantallen maar ook op collectie-inhoudelijke en bedrijfsmatige ontwikkelingen wordt met voldoening teruggeblikt. In 2019 mochten we 481.667 bezoekers ontvangen afkomstig uit de hele wereld, wat in hoge mate te danken was aan het geslaagde themajaar *Rembrandt & de Gouden Eeuw*. Dat mooie aantal betekende een groei van 65.333 bezoekers ten opzichte van 2018. Met 31.288 bezoekers profiteerde ook de Galerij Prins Willem V van deze toename. Mede dankzij die bezoekersaantallen heeft het Mauritshuis haar sterke financiële positie kunnen behouden tijdens het verslagjaar.

Terugblik op 2019

In 2019 herdacht het museum de belangrijkste schilder uit de zeventiende eeuw, heroriënteerden we ons op onze eigen geschiedenis, organisatie en ambities, en zochten we nieuwe wegen om het Mauritshuis nog meer om te vormen tot een museum voor iedereen. We hebben ons met een reeks tentoonstellingen en activiteiten gericht op een van de oudgedienden, op Rembrandt van Rijn. Rembrandt is uitermate goed vertegenwoordigd in de vaste collectie van het Mauritshuis. Op basis van nieuw kunsthistorisch onderzoek naar die werken hebben we de kunstenaar en zijn positie voor de verzamelgeschiedenis van het museum met vele bezoekers kunnen delen.

Diversiteit & Inclusie zijn in 2019 benoemd tot een belangrijk speerpunt in het beleid. We willen dat ons publiek, jong en oud, de samenleving in de volle breedte weerspiegelt. Daarom zijn tentoonstellingen en activiteiten ontwikkeld voor en met doelgroepen die nog niet zo gemakkelijk hun weg vinden naar het museum, vaak in samenwerking met nieuwe partnerorganisaties of spraakmakende individuen. Er is daarbij goed geluisterd naar de vele geluiden, stemmen en discussies in de maatschappij, en deze hebben een podium gekregen in het museum. Maar we wilden ook waardevolle alternatieve perspectieven ontwikkelen, nog eens overdenken wat we al zo goed menen te kennen, samen met ons publiek. Daarbij keken we kritisch en geëngageerd naar hoe we onze vaste collectie, de schilderkunst van de zeventiende eeuw en Nederlandse geschiedenis, altijd hebben geduid en uitgedragen. Deze lijn zal in de komende jaren worden voortgezet.

De verschillende afdelingen werkten in 2019 nauw samen aan deze ambitie om een museum voor iedereen te zijn. Om dat te benadrukken wordt in dit jaarverslag voor het eerst een andere benadering gehanteerd. In plaats van een opsomming van de activiteiten, passeren een aantal overkoepelende thema's die het jaar 2019 voor het Mauritshuis markeerden. Met die thema's laten we zien hoe de verschillende afdelingen van het Mauritshuis samen hebben bijgedragen aan de aangescherpte visie, missie en beleidsdoelen van het museum.

Naast dit jaarverslag is eveneens een apart financieel jaarverslag 2019 opgesteld, volgens het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies van het Ministerie van OCW. In het financieel jaarverslag is een uitgebreide reflectie opgenomen met betrekking tot onder meer de financiën, een te voeren strategie bij tegenvallende inkomsten, de impact van Covid-19, de Code Cultural Governance en de beheersmatige aspecten ten aanzien van de collectie.

Rembrandtjaar

In 2019 was het 350 jaar geleden dat Rembrandt van Rijn in 1669 overleed. Om dit te herdenken en te vieren hebben een aantal steden, musea en instellingen de krachten gebundeld qua programmering en promotie. De start van het Rembrandtjaar vond eind januari plaats in het Mauritshuis met de tentoonstelling *Rembrandt en het Mauritshuis*, die feestelijk werd geopend door prinses Beatrix. In de zomer zorgde de familie doe-tentoonstelling *Hallo Rembrandt!* voor een uitermate levendig museum. Niet eerder werd aan families en kinderen een dergelijk uitgebreid interactief programma aangeboden. Dit had als mooie *spin-off* dat we door de kinderen van Museumkids tot *Kidsproof* museum zijn uitgeroepen, waarmee we behoren tot een van 60 meest kindvriendelijke musea van Nederland. Het slotakkoord van het Rembrandtjaar was de tentoonstelling *Nicolaes Maes – Rembrandts veelzijdige leerling*. In de eerste internationale overzichtstentoonstelling van deze begenadigde schilder waren opmerkelijke bruiklenen uit Europa en de Verenigde Staten te bewonderen.

Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits

In het vroege voorjaar opende de tentoonstelling *Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits*, waarin werd onderzocht hoe de complexe geschiedenis van Johan Maurits en Nederlands-Brazilië vanuit diverse perspectieven kan worden bekeken. Deze tentoonstelling is gemaakt met Studio Louter en OPERA Amsterdam en heeft een gouden award gekregen van Muse Design Awards, in de categorie *Interior Design Exhibits, Pavillions &*

Exhibitions. De aanleiding voor *Bewogen beeld* was de verplaatsing van de buste van Johan Maurits van de foyer naar het depot en het publieke debat dat hierna ontvlamde in 2018. De grote maatschappelijke betrokkenheid bij onze museale beslissing motiveerde ons om de bewustwording over Diversiteit & Inclusie binnen de interne organisatie prominenter te agenderen.

Luttichuys

In 2019 heeft het museum geen schilderijen aangekocht. Wel werd voor de eerste keer geprofiteerd van de successieregeling die het mogelijk maakt om verschuldigde erfbelasting te voldoen met schenking van een kunstvoorwerp of ander cultuurgoed. Op deze wijze is uit de verzameling van een Nederlandse particulier een intiem stilleven verworven van Simon Luttichuys (1610-1661). Deze onverwachte en welkome aanwinst past uitstekend in de collectie van het museum.

Herkomstgeschiedenis

De afgelopen jaren heeft het Mauritshuis – in nauwe samenwerking met externe experts en adviseurs – diepgaand onderzoek gedaan naar de herkomstgeschiedenis van schilderijen in de collectie in de periode 1933-1945. Eind 2018 werden met steun van de BankGiro Loterij en de Vereniging Rembrandt drie schilderijen van Nicolaes Berchem uit particulier bezit aangekocht: *Allegorie op de lente*, *Allegorie op de herfst* en *Allegorie op de winter*. Het vierde schilderij uit de reeks – *Allegorie op de zomer* – bevond zich al sinds 1992 in het Mauritshuis. Naar aanleiding van de presentatie van de herenigde reeks van Berchem op 18 juni 2019 werd zowel in het museum, op de website als in het eigen tijdschrift *Mauritshuis in focus*, uitgebreid aandacht besteed aan de NK-collectie én het herkomstonderzoek voor de periode 1933-1945. Het Mauritshuis gaat ook de komende jaren actief door met dit onderzoek en het openbaar maken van de resultaten.

Achter de schermen

De personele organisatie is in 2019 breed onder de loep genomen en daar waar nodig geoptimaliseerd. Zo is onder meer de afdeling Marketing vernieuwd en nu beter geëquipeerd om nieuwe doelgroepen en digitale bezoekers te bereiken, naast het uitvoeren van de bestaande taken met betrekking tot publiciteit, communicatie en marketing. Samen met Deloitte is een digitale strategie voor de komende jaren opgesteld, die in 2020 onder meer zal leiden tot een nieuwe website. De nieuw samengestelde afdeling Development & Hospitality houdt zich voortaan bezig met fondsenwerving, de Servicebalie, de internationale reismarkt, events en

rondleidingen. Verder is een Strategisch Plan (2021 – 2024) op hoofdlijnen uitgerold en zijn de missie en visie aangescherpt en geactualiseerd, waarbij is gekeken naar de huidige opvattingen over inclusie en de maatschappelijke rol van het museum in de (inter)nationale context. Het afgelopen jaar zijn de statuten van het Mauritshuis opnieuw ingericht, en in lijn gebracht met de nieuwe *Code Cultural Governance*, de ANBI-status en verder hiermee samenhangende wet- en regelgeving. Eveneens is het Raad van Toezicht reglement en directie reglement geactualiseerd.

Eind 2019 is het felbegeerde BREAAAM-duurzaamheidscertificaat 'Very Good' behaald.

Steunpartners

Het Mauritshuis weet zich omringd door zeer trouwe steunpartners, waarbij genoemd: Stichting Vrienden van het Mauritshuis, Stichting de Johan Maurits Compagnie, American Friends of the Mauritshuis en de Dutch Masters Foundation. Deze ledenorganisaties, evenals het Mauritshuis Business Platform, de Vereniging Rembrandt en de hoofdsponsors NN Group en de BankGiro Loterij, zijn van onschatbare waarde. Talloze overheidsfondsen, particuliere fondsen en particuliere begunstigers zijn eveneens van essentieel belang voor de werking van het museum. Samen vervullen deze steunpartners een steeds belangrijkere rol bij de realisatie van tentoonstellingen, verwervingen en het handhaven van het hoge niveau van onderzoeksprojecten, publicaties en (rand)programmering. Een grote dank gaat tot slot uit naar het Ministerie van OCW, voor de structurele financiële ondersteuning en de blijvend prettige samenwerking.

Vertrek Emilie Gordenker

Na 12 jaar werkzaam te zijn geweest als directeur van het Mauritshuis, maakte Emilie Gordenker in oktober 2019 bekend over te stappen naar het Van Gogh Museum. Het Mauritshuis is haar zeer erkentelijk voor haar belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van het museum, en niet in de laatste plaats aan de grootscheepse verbouwing en heropening in 2014. Het jaar 2020 brengt een nieuwe samenstelling van de directie. Renée Jongejan, die in 2019 interim zakelijk directeur was, is in januari 2020 benoemd tot zakelijk directeur en Martine Gosselink, afkomstig van het Rijksmuseum, is op 1 april 2020 aangetreden als directeur.

De toekomst

De status quo van het museum en onze ambities vormen een solide basis voor de toekomst. We realiseren ons dat sinds het recente uitbreken van Covid-19 de wereld er momenteel volledig anders uitziet en dat dit ook zijn repercussies heeft voor het Mauritshuis. Het museumbezoek, het samen genieten van goede kunst en spannende tentoonstellingen, het slenteren door museumzalen of het bijwonen van groepsactiviteiten zal ongetwijfeld opnieuw moeten worden vormgegeven. Er staan ons uitdagende tijden te wachten, maar mede op basis van de resultaten van 2019 zien de Raad van Toezicht en de directie het jaar 2020 met vertrouwen tegemoet.

Lokke Moerel

Voorzitter, namens Raad van Toezicht | Mauritshuis

Renée Jongejan

Zakelijk directeur, namens directie | Mauritshuis

Raad van Toezicht en directie in 2019

Raad van Toezicht

Lokke Moerel, *Voorzitter*

Ila Kasem, *Vicevoorzitter*

Rob Lelieveld, *Penningmeester*

Titia Vellenga

Manfred Sellink

Ben Semeijns de Vries van Doesburgh

*(liaison met de Stichting Vrienden van het Mauritshuis,
per 1 maart 2020 toegetreden tot de Raad van Toezicht)*

Directie

Emilie Gordenker, *Directeur*

Renée Jongejan, *Zakelijk directeur*

Martine Gosselink

is per 1 april 2020 aangetreden als directeur, ter opvolging van Emilie Gordenker. Op 31 december 2019 trad Emilie Gordenker uit dienst. Ze is begin 2020 aangesteld als directeur van het Van Gogh Museum.

Rembrandt van Rijn, *Twee Afrikaanse mannen*, 1661

Er is kritisch gekeken naar de titels van schilderijen, waarbij bijvoorbeeld is besloten om de titel van een schilderij van Rembrandt te veranderen van Twee Moren naar Twee Afrikaanse mannen.

01. Missie & Visie

De missie van het Mauritshuis geeft de essentie van de organisatie weer: *Vanuit ons huis delen wij het beste van de Nederlandse schilderkunst uit de tijd van Rembrandt en Vermeer.* We zijn trots op de collectie Hollandse en Vlaamse schilderijen van wereldklasse die is gehuisvest in historische panden. Onze collectie en alle aanwezige kennis eromheen willen we met een zo divers mogelijk publiek delen, in het fysieke museum en in de digitale omgeving. Het 'delen' doen we in de actiefste zin van het woord – een wisselwerking waarin wij kennis overdragen en nieuwe ontwikkelingen en ideeën uit de maatschappij reflecteren.

Hierbij hanteren wij als visie: *Het Mauritshuis wereldwijd bekend maken als hét museum van de Nederlandse schilderkunst uit de tijd van Rembrandt en Vermeer.* Wij willen dat iedereen die met een schilderij uit de tijd van Rembrandt en Vermeer in aanraking komt, ook meteen aan het Mauritshuis denkt als een bron van informatie, kennis en als een ontmoetingsplek (zowel fysiek als digitaal). Omdat het Mauritshuis het enige museum is dat zich geheel specialiseert in de Nederlandse schilderkunst van die periode, zorgen wij ervoor dat wij onze leidende positie op dit gebied continu uitbouwen en internationaal uitdragen, zowel met vakgenoten als het grote publiek.

We hebben in 2019 onze maatschappelijke doelstelling als volgt geformuleerd: *Het Mauritshuis verbindt het heden met het verleden, en duidt de impact hiervan vanuit kunsthistorisch, wetenschappelijk en educatief perspectief. Het museum kent een doorlopende dialoog met een zo divers mogelijk publiek – zowel nationaal als internationaal – en draagt bij aan actuele thema's en het maatschappelijk debat. De collectie is hierbij uitgangspunt en plaatst deze met uiteenlopende (maatschappelijke) partners in een context van wisselende thema's en perspectieven.*

Deze doelstelling biedt de directie en de Raad van Toezicht een kader voor onze strategie, beleid en uitvoering, en geeft aan hoe de organisatie zich wenst te verhouden tot de samenleving. Het museum weegt daarbij de artistieke en zakelijke belangen zorgvuldig en evenwichtig af, evenals die van de interne en externe belanghebbenden.

02. Diversiteit & Inclusie

Als Mauritshuis geloven wij in inclusie. Wij willen een dialoog aangaan over onze collectie en alle verhalen erover delen met de diverse samenleving waar wij onderdeel van zijn. Hiervoor gaan wij de eigen organisatie en netwerk bewust diversifiëren. Dit is fundamenteel voor de toekomst van het Mauritshuis. In 2019 is dit statement opgesteld als handvat voor alle toekomstige activiteiten in het museum. Diversiteit & Inclusie zijn tot een van de belangrijkste speerpunten in het beleid benoemd, vanuit het intrinsieke besef dat de waardes die hiermee samenhangen niet alleen de maatschappelijke positie, maar ook de organisatie van het Mauritshuis versterken.

Op basis van een analyse en het adviesrapport *Het Mauritshuis als inclusief huis* van organisatieadviseur en -coach Mavis Carrilho is eind 2019 de breed samengestelde projectgroep Diversiteit & Inclusie opgericht, waarbij in een later stadium ook externe partners zullen aanhaken om zo de blik blijvend naar buiten te richten. Met alle medewerkers, inclusief rondleiders en museumdocenten (circa 150 personen), zijn intensieve workshops gehouden over belangrijke thema's als 'ik versus de ander', 'er wel of niet bij horen', de 'prestaties van het museum' en de 'kansen en uitdagingen' die er liggen.

De tentoonstelling *Bewogen beeld - Op zoek naar Johan Maurits* en het hiermee samenhangende wetenschappelijke onderzoek, dat in 2018 is gestart en doorloopt tot 2022, was katalysator voor het genereren van nieuwe inzichten over Diversiteit & Inclusie en wordt in de komende jaren verwerkt in het activiteiten aanbod, de publieksbegeleiding en de organisatie. Er is kritisch gekeken naar de titels van schilderijen, waarbij bijvoorbeeld is besloten om de titel van een schilderij van Rembrandt ^[INV. 685] te veranderen van *Twee Moren* naar *Twee Afrikaanse mannen*.

Met de museumcollectie als uitgangspunt ontwikkelen we vanaf 2019 projecten die zijn gericht op wetenschappelijke excellentie, kennisoverdracht, verbinding, toegankelijkheid en inclusiviteit. Centraal staat daarbij de uitdaging om bezoekers uit alle geledingen van de samenleving aan ons te binden, en een programma te ontwikkelen dat voor iedereen relevant en aantrekkelijk is. We zullen daarvoor meer en meer samenwerkingen zoeken met organisaties en *communities* buiten het museum, die we ook een stem geven in de programmering.

03. Rembrandtjaar

Het themajaar *Rembrandt en de Gouden Eeuw* was in het leven geroepen ter herinnering aan Rembrandts overlijden in 1669, 350 jaar geleden. Het jaar werd op 31 januari op feestelijke wijze in het Mauritshuis geopend door Prinses Beatrix. Dit moment vormde tevens de start van de tentoonstelling *Rembrandt en het Mauritshuis*. Tijdens deze tentoonstelling toonden we alle achttien schilderijen die ooit onder de naam 'Rembrandt' in de collectie van het museum zijn gekomen. Het themajaar was een mooie gelegenheid om te laten zien dat onze collectie maar liefst elf onomstreden Rembrandts omvat. We presenteerden dit jaar ook het nieuwe publieksboek *Rembrandt in het Mauritshuis* met veel verhalen over de verzamelgeschiedenis van onze werken van de grote meester.

Met een genereuze bijdrage van de BankGiro Loterij konden wij, samen met het Rijksmuseum, Museum de Lakenhal en Museum Het Rembrandthuis, de krachten bundelen om nog meer Nederlanders kennis te laten maken met de iconische kunstenaar. Er werd bij 3,5 miljoen huishoudens een Rembrandtkrant bezorgd, we presenteerden Rembrandtjournals en een speciale Rembrandtbus was aanwezig bij grote evenementen zoals de Nijmeegse Vierdaagse. Deze acties hebben veel bijgedragen aan de verspreiding van de kennis over Rembrandt en de waardering van zijn werk.

In de zomer presenteerden we de familie doententoonstelling *Hallo Rembrandt!* Nooit eerder werd er zo'n uitgebreid programma aangeboden aan families met kinderen van drie tot elf jaar. In deze interactieve tentoonstelling kwamen de bezoekers meer te weten over de wereldberoemde schilder. In de Kunstwerkplaats was een doorlopend programma waarbij iedereen zelf aan de slag kon met verf, penselen en nog veel meer. We werkten hiervoor samen met allerlei maatschappelijke partners, zoals Buurthuis De Mussen, zodat ook veel kinderen die niet eerder een museum bezochten naar het Mauritshuis kwamen.

Het slotakkoord van het Rembrandtjaar werd gevormd door de tentoonstelling *Nicolaes Maes – Rembrandts veelzijdige leerling*. Dit was de eerste internationale overzichtstentoonstelling van één van de meest geliefde meesters uit de Hollandse zeventiende-eeuwse schilderkunst, met prachtige bruiklenen uit Europa en de Verenigde Staten. Maes begon zijn carrière met het schilderen van Bijbelse verhalen, waarin de invloed van zijn leermeester Rembrandt duidelijk is te zien. Zijn originele voorstellingen van het leven van alledag vormden op hun beurt weer een grote inspiratiebron voor schilders als Pieter de Hooch en Johannes Vermeer. Dagblad Trouw schreef: *"Eindelijk uit de schaduw van Rembrandt. Hij was een alleskunner en een meester in het portretteren van kinderen, interieurs en handen."*

04. Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits

In het lied *Koning* dat singer-songwriter Josephine Zwaan schreef ter gelegenheid van de tentoonstelling *Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits*, zingt ze “*Het is maar hoe je kijkt, niets is wat het lijkt.*” Een bezoeker merkte op “*De verschillende perspectieven bij de werken hielpen echt bij het anders leren kijken.*” De tentoonstelling *Bewogen beeld* was een uitgelezen mogelijkheid om het thema Diversiteit & Inclusie te lanceren. Vanuit diverse perspectieven zijn we ingegaan op de niet-onomstreden persoon Johan Maurits en de immer evoluerende beeldvorming op deze naamgever van het museum. Naast kunstwerken uit de eigen collectie, projecties en een installatie van het Mauritshuis opgebouwd uit suikerklontjes, was ook de moderne replica van de buste van Johan Maurits in de tentoonstelling te zien. Deze buste was in 2017 verplaatst van de foyer van het Mauritshuis naar het depot, wat een publiek debat met veel media-aandacht had ontketend. Met de tentoonstelling heeft het Mauritshuis deze maatschappelijke discussie omarmd en in een breder perspectief geplaatst. Een diverse groep experts heeft verhalen ontwikkeld en gedeeld bij de kunstwerken uit de tentoonstelling, soms heel persoonlijk van aard, maar ook met nieuwe wetenschappelijke inzichten.

In het kader van de tentoonstelling *Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits* droeg het museum actief bij aan het debat rond het koloniale verleden middels een aantal veelzijdige programma's op de *Bewogen Zaterdag*, de live talkshow *Maurits talk* met *host* Deborah Cameron, de speciaal ontwikkelde rondleiding door de vaste collectie en de deelname aan *Keti Koti*, de herdenking van de afschaffing van het slavernijverleden. Deze activiteiten zullen de komende jaren terugkeren. Ook werd een scholenproject ontwikkeld voor het voortgezet onderwijs met Stichting Zieraad waarbij zelfstandig onderzoek en reflectie op Johan Maurits vanuit het perspectief van de leerling centraal stond. Dit programma dient als basis voor een nieuw in 2020 te ontwikkelen programma voor het MBO.

Bewogen beeld is daarmee in vele opzichten geen eindpunt, maar een startpunt. De discussie over het koloniale verleden krijgt een vaste plek in onze programmering en onderzoek. In 2019 zijn voorbereidingen getroffen voor de start van het meerjarig onderzoeksproject *Revisiting Dutch Brazil and Johan Maurits*, dat wordt gefinancierd door het Gieskes-Strijbis Fonds. In nauwe samenwerking met historici willen we een centrale rol spelen bij het verder uitdiepen van de kennis over Nederlands-Brazilië en het gouverneurschap van Johan Maurits van Nassau-Siegen.

"Eindelijk uit de schaduw van Rembrandt. Hij was een alleskunner en een meester in het portretteren van kinderen, interieurs en handen."

Nicolaes Maes, *De luitsterink*, c. 1656, Wellington Collection, Apsley House (English Heritage), Londen

05. Herkomstonderzoek 1933–1945

De afgelopen jaren heeft het Mauritshuis – in nauwe samenwerking met externe experts en adviseurs – diepgaand onderzoek gedaan naar de herkomstgeschiedenis van schilderijen in de collectie in de periode 1933–1945. In die jaren hebben de nazi's op grote schaal kunstwerken geroofd, in beslag genomen of verkoop afgedwongen. Vooral Joodse kunstbezitters waren hiervan slachtoffer. Objecten die tijdens deze jaren zijn geveild, onderhands verkocht of in bewaring gegeven, kunnen afhankelijk van de omstandigheden ook als roofkunst worden aangemerkt. Het restitutiebeleid van de Nederlandse overheid is erop gericht om kunstwerken die tussen 1933 en 1945 onvrijwillig zijn afgestaan, terug te geven aan de rechtmatige eigenaren of hun erven.

Ook bij potentiële aanwinsten doet het Mauritshuis uitgebreid onderzoek naar de herkomstgeschiedenis. Eind 2018 werden met steun van de BankGiro Loterij en de Vereniging Rembrandt uit particulier bezit drie schilderijen van Nicolaes Berchem aangekocht: *Allegorie op de lente* [INV. 1220], *Allegorie op de herfst* [INV. 1221] en *Allegorie op de winter* [INV. 1222]. Het lukte niet om de herkomstgeschiedenis van deze drie aanwinsten helemaal sluitend te krijgen, maar er werden geen aanwijzingen gevonden dat ze tussen 1933 en 1945 in Duitsland of andere door de nazi's gecontroleerde landen waren.

De drie schilderijen maakten oorspronkelijk deel uit van een reeks met de vier seizoenen – afkomstig uit een Amsterdams grachtenpand – die eind negentiende eeuw uiteen is gevallen. Het vierde schilderij uit de reeks – *Allegorie op de zomer* – bevond zich al sinds 1992 in het Mauritshuis. Het maakt deel uit van de zogenoemde NK-collectie. Hiertoe behoren objecten die tijdens het naziregime zijn geroofd, geconfisqueerd of aangekocht. Na de oorlog kwamen ze onder beheer van de Nederlandse Staat. De afgelopen decennia worden verzoeken tot teruggave weer in behandeling genomen en zijn objecten geretourneerd aan de erven van de rechtmatige eigenaren. Naar aanleiding van de presentatie van de herenigde reeks van Berchem op 18 juni werd zowel in het museum, op de website als in het eigen tijdschrift *Mauritshuis in focus*, uitgebreid aandacht besteed aan de NK-collectie én het herkomstonderzoek voor de periode 1933–1945. Het Mauritshuis gaat ook de komende jaren actief door met dit onderzoek en het openbaar maken van de resultaten.

06. Bezoekers

In 2019 bezochten 481.667 personen het Mauritshuis – een groei van 16% ten opzichte van 2018. Deze groei kwam in gelijke mate uit nationale en internationale bezoekers. De verhouding tussen Nederlandse en buitenlandse bezoekers was daarmee redelijk stabiel ten opzichte van het voorgaande jaar: 40% was afkomstig van buiten de landsgrenzen. De top 5 landen van herkomst bestond uit Japan, Duitsland, de Verenigde Staten, China en Frankrijk. China is nieuw in de top 5, ten koste van het Verenigd Koninkrijk. De grootste procentuele groei was te zien bij bezoekers uit China en Zuid-Korea. In absolute aantallen waren dit Duitsland en China.

De belangrijkste reden voor de toegenomen bezoekerscijfers waren het Rembrandtjaar en de tentoonstelling *Rembrandt en het Mauritshuis*, welke het Mauritshuis zo'n 62.500 meer bezoekers opleverde dan in een 'regulier' jaar te verwachten zou zijn. Ook de overige tentoonstellingen zijn goed bezocht met 50.199 bezoekers voor *National Trust*, 33.526 bezoekers voor *Bewogen beeld* en 18.161 kinderen en volwassenen bij *Hallo Rembrandt!*. De Galerij Prins Willem V maakte met 31.288 bezoekers een groei door van 3% ten opzichte van 2018.

In 2019 is het Mauritshuis gestart met een nieuwe doelgroep segmentatie. Wij hanteren hierbij een indeling in acht segmenten, variërend in de mate waarin de doelgroepen gewend zijn aan het 'consumeren' van klassieke cultuur (musea, concerten, podiumkunsten, etc.). Het Mauritshuis is sterk vertegenwoordigd in de segmenten Klassieke Kunstliefhebber en Elitaire Cultuurminnaar. De groepen waarin het Mauritshuis groeiambities heeft zijn de Stadse Alleseter en de Stedelijke Toekomstbouwer.

De Stadse Alleseter is tussen de 25 en 40 jaar oud, inwoner van een (middel)grote stad, hoger opgeleid en geïnteresseerd in cultuur. Cultuur is hierbij breed gedefinieerd, van een festivalbezoek tot aan het bezoek aan een museum. De drukke agenda van de Stadse Alleseters en de brede interesse in cultuur zorgen ervoor dat de vrijetijdsbestedingen met elkaar in concurrentie zijn. De Stadse Alleseter is gevoelig voor het bijwonen van unieke belevenissen, *mindfulness* en hecht aan een maatschappelijke betekenis. De Stedelijke Toekomstbouwer kenmerkt zich door een diverse samenstelling, veelal met een niet-westerse migratie achtergrond. Deze groep is tussen de 18 en 50 jaar oud, erop gericht een goed bestaan op te bouwen en sterk georiënteerd op de familie. In 2020 zullen we de programmering en communicatie van het Mauritshuis nog beter op deze doelgroepen afstemmen, in ons streven om een museum voor iedereen te zijn.

07. Digitale strategie

Naar aanleiding van een reactie van het Mauritshuis op een opmerking over een schilderij van Nicolaes Maes (26 november 2019) schreef een 'topfan' op Facebook: *"Haha, I had it all wrong. Thanks for pointing out what was really going on in the painting."* Voor het Mauritshuis is dit soort online engagement en virtueel bezoek even belangrijk als bezoekers die naar het museum komen.

Het aantal online bezoekers van onze website www.mauritshuis.nl is in 2019 uitgekomen op 1.050.252, waarvan 752.673 unieke bezoekers, een stijging van 13% ten opzichte van 2018. De groei van het online bezoek is zowel organisch ontstaan door meer mensen die de URL direct wisten te vinden, alsmede via betaalde campagnes en het adverteren op zoektermen.

Het aantal volgers en het bereik van onze *social* kanalen is in 2019 ook sterk gestegen ten opzichte van 2018. Met 32% groei heeft het Mauritshuis eind 2019 76.500 volgers op Instagram. Ongeveer 20% is van Nederlandse afkomst, 80% woont buiten Nederland, met name in de Verenigde Staten, Italië, Brazilië en Spanje. Het Mauritshuis staat vierde in een overzicht van de meest geshashtagde musea van Nederland ([#mauritshuis](https://www.instagram.com/mauritshuis)). Ook opvallend was de stijging in bereik met ons YouTube kanaal. Middels video hebben wij een groei van 165% doorgemaakt tot meer dan 1 miljoen weergaven in 2019.

Dit succesvolle bereik onder virtuele bezoekers willen we in de komende jaren verder uitbreiden door de missie van het Mauritshuis door te vertalen naar het digitale landschap. In 2019 hebben we in samenwerking met Deloitte een nieuwe digitale strategie opgesteld, die in 2020 wordt geïmplementeerd. Hierin staat de focus op de (digitale) bezoeker centraal, alsook focus op de vaste collectie en innovatie in publieksbegeleiding. Alle uitingen en contacten – via de website, *social media* of apps – worden geïntegreerd en hebben als doel om de (virtuele) bezoeker wereldwijd te betrekken bij de collectie, kennis en activiteiten van het museum. Via de website zijn hoge resolutie digitale afbeeldingen van de collectie volledig vrij van rechten beschikbaar (*Open Access*). Het museum zoekt en benut actief kansen om te innoveren met nieuwe media en nieuwe technieken; wanneer deze zich voordoen wordt samengewerkt met hoogwaardige partners, zoals het *Meet Vermeer* project, ontwikkeld in partnership met Google Arts & Culture.

Wij hebben hiervoor in 2019 een Projectleider Digital Engagement aangetrokken, die als taak heeft om projecten in digitale innovaties te leiden.

08. Duurzaamheid

Eind 2019 ontving het Mauritshuis het bericht dat het BREAAAM NL In-Use duurzaamheids-certificaat is behaald, met een score 'Very Good' voor gebouw, beheer en gebruik. Deze internationaal erkende certificeringsmethode beoordeelt het duurzame karakter van het museumgebouw en de wijze waarop het wordt beheerd en gebruikt. BREAAAM-NL beoordeelt aan de hand van acht categorieën, te weten energie, materialen, water, afval, gezondheid, transport, vervuiling en management. Tal van maatregelen die het Mauritshuis in de afgelopen periode heeft getroffen op het gebied van duurzaamheid zorgden voor de hoge score.

Tijdens de renovatie van het Mauritshuis zijn veel maatregelen uitgevoerd die hebben bijgedragen aan de duurzaamheid van het pand. Verder was de inkoop duurzaam en het afval, ook van tentoonstellingen, wordt gescheiden ingezameld en afgevoerd. Er is een helder milieubeleid dat erop is gericht zo min mogelijk water en energie te gebruiken en de ecologische *footprint* te verkleinen. De verlichting is afgelopen jaar verder energiezuinig uitgevoerd, wat in 2020 een vervolg kent.

Foto: Ivo Hoeksstra

Een reeks met de vier
seizoenen van Nicolaes
Berchem, afkomstig uit een
Amsterdams grachtenpand,
is nu weer in het Mauritshuis
herenigd.

09. Terugblik

Ⓐ Collectie & Wetenschap

Aanwinsten

De in 2018 verkregen aanwinsten van Nicolaes Berchem (drie schilderijen) en Jean-Baptiste Perronneau (een pastel), alsmede het in langdurig bruikleen van de Stichting Vrienden van het Mauritshuis verkregen schilderij van Pieter Lastman, zijn in de loop van 2019 in het museum gepresenteerd. Dit jaar werden geen aankopen gedaan, maar kon het museum wel voor de eerste keer profiteren van de zogeheten successieregeling, die het mogelijk maakt om verschuldigde erfbelasting te voldoen met een kunstvoorwerp of ander cultuurobject. Op deze wijze kon uit de verzameling van een Nederlandse particulier een intiem stilleven worden verworven van Simon Luttichuys (1610–1661). Deze onverwachte, maar niet minder welkome aanwinst past uitstekend in de verzameling. Het Mauritshuis streeft er namelijk naar om naast de grote namen uit de zeventiende eeuw ook de allerbeste werken van minder bekende kunstenaars te tonen.

Onderzoek

Naast behoud en beheer vormt onderzoek een onmisbaar onderdeel van de dagelijkse museumpraktijk. Dit betreft niet alleen onderzoek ten behoeve van tentoonstellingen, maar ook op zichzelf staande onderzoeksprojecten. Een drietal belangrijke projecten kon dit jaar geheel of grotendeels worden afgerond. *De Bewening van Christus* van Rogier van der Weyden en zijn atelier keerde in november, na een restauratie- en onderzoeksproject van ruim anderhalf jaar, weer in volle glorie terug in de vaste opstelling. Tijdens een tweedaags symposium werden de nieuwe gegevens die het onderzoek heeft opgeleverd gedeeld met het wetenschappelijke veld.

Het onderzoeksproject naar het materiaalgebruik van Jan Steen, dat vanaf 2012 werd uitgevoerd in nauwe samenwerking met Royal Dutch Shell als *Partners in Science*, kon dit jaar succesvol worden afgesloten. Ruim 50 schilderijen van Steen (uit het Mauritshuis en andere collecties) zijn onderzocht met verschillende technieken. De uitkomsten hiervan bieden een gedetailleerd overzicht van zijn schildertechniek. In samenwerking met Shell werd een nieuwe toepassing ontwikkeld, de zogenaamde 'statistische database'. Hiermee zijn de elementaire samenstelling van gronderingslagen én deeltjes van het pigment smalt in kaart gebracht ten behoeve van verdere analyse. De resultaten van het onderzoek zijn via lezingen, posters en publicaties naar buiten gebracht.

In het kader van het onderzoeksproject *Meisje met de parel*, gestart in 2018, verschenen in het digitale peer reviewed tijdschrift *Heritage Science* zeven wetenschappelijke artikelen; er volgen nog twee artikelen in 2020.

Documentatie en archief

Met het in 2019 afgeronde pilotproject *Online Bestandscatalogus*, gefinancierd door Stichting de Johan Maurits Compagnie, is een goede basis gelegd om in de nabije toekomst wetenschappelijke gegevens en informatie over de collectie met aanvullend beeldmateriaal online op verschillende niveaus te gaan delen. Hiertoe is het collectieregistratiesysteem geüpgraded en voorzien van maatwerk, waardoor veel meer gegevens, catalogusteksten en technische documentatie over de objecten tweetalig geregistreerd kunnen worden.

Het project Digitaliseren Historisch Archief (1816–1994), dat sinds 2018 deels met subsidie van Metamorfoze werd uitgevoerd, is grotendeels afgerond. De overdracht van zowel het papieren als het digitale archief aan het Nationaal Archief is in nauw overleg met het Ministerie van OCW voorbereid en zal naar verwachting medio 2020 kunnen plaatsvinden.

Collectiebeheer en -veiligheid

Sinds oktober 2019 is de afdeling Collectie & Wetenschap uitgebreid met een Coördinator Collectiebeheer. Deze nieuwe medewerker houdt zich in het bijzonder bezig met het ontwikkelen, borgen en uitvoeren van procedures, protocollen en risicoanalyses. Dit viel tot dusver rechtstreeks onder het Hoofd Collectie & Wetenschap, maar het bleek noodzakelijk om hiervoor een specialist aan te trekken ten einde een verantwoord, veilig en duurzaam collectie- en databeheer voor de toekomst te waarborgen.

ⓑ Educatie

Naast het bestaande aanbod voor volwassenen, zoals rondleidingen, de familiedagen en een uitgebreid lesaanbod voor alle lagen van het basis- en voortgezet onderwijs, zijn in 2019 veel nieuwe projecten gestart en is geëxperimenteerd met de educatieve programmering. Hiermee werd het bestaande publiek aangesproken, maar het was ook gericht op nieuwe publieksgroepen, zoals een specifieke *community* samenhangend met een tentoonstelling. Daarvoor is samengewerkt met allerlei lokale, regionale en nationale partners,

van Taal in de buurt – Den Haag tot Festival De Betovering, van zorgorganisatie Middin tot de Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venerologie, en van buurthuis De Mussen in de Schilderswijk tot satirisch nieuwsplatform De Speld.

Onderwijs, kinderen en families

Bij de interactieve tentoonstelling *Hallo Rembrandt!* is er voor het eerst speciaal voor bezoekende families een educatief aanbod samengesteld. Daarmee is het Mauritshuis succesvol op de kaart gezet als een leuk en leerzaam uitje voor families. Veel gezinnen waren nog nooit in het museum geweest. In de Kunstwerkplaats namen in de zomervakantie 4.300 kinderen deel aan de aanvullende programmering. *Hallo Rembrandt!* leidde tot nieuwe allianties met onder meer de Bibliotheek Den Haag en Jeugdformaat, een specialistische jeugd- en opvoedhulporganisatie in de regio Haaglanden. Om alle kinderen in de Haagse regio te bereiken werd nauw samengewerkt met de Vakantiepas Den Haag. Met uitgeverij Leopold en schrijvers Dieter en Ingrid Schubert is een prachtig prentenboek uitgegeven: *Maurits Muis & Rembrandt*, dat gretig aftrek vond via de museumwinkel. Het museum had zich als target gesteld om 50.000 kinderen te verwelkomen en dat is in 2019 ruimschoots gehaald met 58.107 bezoekers onder de 19 jaar.

Vernieuwende programmering voor volwassenen

Het afgelopen jaar is gericht ingezet op een verbreding van het publieksbereik onder volwassenen. Naast de al genoemde activiteiten, is in het kader van *Bewogen beeld* programmering ontwikkeld vanuit een gerichte vraag van specifieke bezoekersgroepen, zoals voor en met mensen die Nederlands als tweede taal leren (in samenwerking met het Haagse project Taal in de Buurt), en pilots voor en met mensen met een verstandelijke beperking (in samenwerking met Stichting Musical Buddy's). Gericht op jong-volwassenen introduceerde het museum in 2019 een museale variant op *bingewatchen*: drie uur lang intensief kunst kijken op de zondagmiddag. Het creatieve aanbod voor volwassenen is verder uitgebreid met een uitgebreide cursus fotografie geïnspireerd op Rembrandt, schilderen met olieverf en de inloop-workshop *Schilder een winterlandschap*.

Publieksbegeleiding

De publieksbegeleiding van het Mauritshuis is gericht op alle soorten bezoekers, op jong en oud, en op nieuwe en gelouterde museumbezoekers. Voor alle bezoekers was er een multimediatour in de vorm

van een gratis app, beschikbaar in negen talen. Touroperators kunnen daarnaast gebruik maken van eenvoudige spelers met audiotours (in negen talen) langs de hoogtepunten van de collectie. Bij iedere tentoonstelling verschijnen zaalbrochures en worden rondleidingen aangeboden. Voor de geïnteresseerde kunstliefhebber zijn er drie edities van *Mauritshuis in focus* gepubliceerd, het magazine waarin kunsthistorisch onderzoek op een laagdrempelige manier wordt aangeboden. In 2019 is de publieksbegeleiding in de Galerij herzien en er is een familiepakket in het Chinees ontwikkeld. Rondleiders en museumdocenten zijn verder getraind in het interactief rondleiden en via extra themarondleidingen gevoed met informatie en nieuwe wetenschappelijke inzichten over de collectie. Ook is er aandacht besteed aan het woordgebruik tijdens rondleidingen en museumlessen om aan te sluiten bij het maatschappelijke debat over de vraag of bepaalde woorden nog wel van deze tijd zijn.

© Marketing

Naast het in de markt zetten van de drie tentoonstellingen en de programmering, is in 2019 de vaste collectie meer centraal komen te staan in de marketing en communicatie van het Mauritshuis. De ambitie is om potentiële bezoekers meer te wijzen op de topcollectie oude meesters, in een pand dat even oud is als de tentoongestelde werken. Steeds meer stond in de benadering van geïnteresseerden ‘*continued storytelling*’ centraal, doorlopend verhalen vertellen die allemaal een connectie maken tussen de vaste collectie en het merk Mauritshuis. Ook vinden we dat nog te weinig bekend is dat achter de statige gevel een modern en innovatief museum schuilt. We hebben veel aandacht besteed aan allerlei nieuwe initiatieven (zoals de app *Rembrandt Reality* of het muziekproject *Bekijk het Mauritshuis met je oren*) die dat laten zien en ervaren, op locatie in het museum en in de virtuele wereld. Het afgelopen jaar is een nieuwe digitale strategie ontwikkeld (zie p. 22) om vanaf 2020 virtuele bezoekers wereldwijd steeds meer te betrekken bij de collectie, kennis en activiteiten van het museum. Om nieuwe doelgroepen te bereiken zijn er allerlei eigentijdse en laagdrempelige activiteiten georganiseerd waarbij we de collectie vanuit steeds wisselende perspectieven bekeken.

Maurits&

Maurits&, mogelijk gemaakt door onze hoofdsponsor NN Group, is een reeks bruisende *after-work* events waarbij een spraakmakende persoonlijkheid voor een avond gastdirecteur mocht zijn van het museum.

Op donderdagavonden werd de programmering onder het motto ‘kunst, inspiratie en gezelligheid’ tot een diverse en aansprekende agenda gesmeed, van muziek, dans en film, tot *spoken word*, theater en schilder- of fotografieworkshops. Gastdirecteuren dit jaar waren journalist/schrijver Corine Koole, chirurg Frank Ijpma, schrijver/theatermaker Marjolijn van Heemstra, presentator Humberto Tan, schaatser Erben Wennemars en drievoudig wereldkampioen breakdance Menno van Gorp.

Bekijk het Mauritshuis met je oren

In 2019 is het Mauritshuis een nieuw muziekproject gestart, waarbij singer-songwriters zijn gevraagd om inspiratie te vinden binnen het museum, door een lied te schrijven over een schilderij uit de collectie. In een versmelting van klassieke schilderkunst en hedendaagse muziek, van woord, klank en beeld, wordt een bijzonder kunstwerk eigenzinnig benaderd. Het museum spreekt daarmee nieuwe doelgroepen aan van jonge muzikliefhebbers, mensen die nog niet bekend zijn met het Mauritshuis. De eerste drie artiesten die in 2019 zijn aangekondigd zijn Spinvis, MEROL en Harrie Jekkers. “*Ik heb je eventjes gekend in een eeuwig ogenblik...*” zong Spinvis tijdens een intiem miniconcert voor de lancering van zijn nummer *Parel* in de foyer van het museum. Er waren 300 fans gratis aanwezig en de eerste editie van *Bekijk het Mauritshuis met je oren* heeft landelijk aandacht gekregen in pers, online, op radio en social media.

De pers over Mauritshuis

In 2019 heeft het Mauritshuis ruim 14 miljoen euro aan PR-mediawaarde behaald (bron Clip-it). Dit is 38% meer dan het jaar ervoor. Een groot deel van deze groei kwam vanuit de grote media-aandacht voor de tentoonstelling *Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits*. Ook het Rembrandtjaar, met de opening door Prinses Beatrix, zorgde voor landelijke media-aandacht, via onder andere het NOS Journaal, RTL Late Night, Telegraaf en het Algemeen Dagblad. Verder brachten de tentoonstelling rondom Nicolaes Maes, het vertrek van Emilie Gordenker en het muziekproject *Bekijk het Mauritshuis met je oren* veel persaandacht en mediawaarde.

Ⓓ Development & Hospitality

Medio 2019 is de afdeling Development & Hospitality gestart. Het is een afdeling die zich beweegt tussen commercie, relatiebeheer en gastvrijheid en zich bezighoudt met fondsenwerving, de Servicebalie, de internationale reismarkt (Travel Trade), events en

rondleidingen. De werkzaamheden van Development & Hospitality zijn hierdoor nauw verbonden aan een groot deel van de activiteiten van het museum. De geworven extra inkomsten financieren een breed scala aan uitgaven, variërend van tentoonstellingen tot publicaties en van onderzoek tot personeelskosten. Ook neemt de afdeling een belangrijk deel van de publiekscontacten voor haar rekening en worden door de activiteiten van de Travel Trade veel (nieuwe) bezoekers geworven.

Hoofdsponsors

De twee hoofdsponsors van het Mauritshuis zijn NN Group en de BankGiro Loterij. Zij dragen financieel bij en werken inhoudelijk met ons samen. De BankGiro Loterij financierde de grootschalige publiekscampagne *Iedereen een Rembrandt* en in het voorjaar werd in samenwerking met NN de app *Rembrandt Reality* gelanceerd waarin de bezoeker het schilderij *De anatomische les van Dr. Nicolaes Tulp* uit 1632 instapt. Ook met NN presenteerden we in het najaar de campagne *Bekijk het Mauritshuis met je oren* waarbij bekende Nederlandse singer-songwriters zich laten inspireren door schilderijen uit de collectie van het museum.

Zakelijke partners

Al onze zakelijke partners zijn verenigd in het Mauritshuis Business Platform (voorheen Confrérie Pictura) – een ontmoetingsplek van innovatieve bedrijven, wetenschappers, creatieven en beleidsmakers. Voor deze partners en voor een breed scala Nederlandse en internationale organisaties organiseren we hoogwaardige events. Deze activiteiten leveren extra inkomsten en hiermee laten we nieuwe doelgroepen met onze collectie kennismaken. Hoogtepunten waren onder meer het diner voor hoogwaardigheidsbekleders van het Global Entrepreneurship Summit (GES) in juni en een event voor een grote creditcardmaatschappij. Sommige organisaties zijn trouwe klant en komen meerdere keren per jaar. Een bijzonder voorbeeld is de riviercruisemaatschappij Tauck. Zij organiseerden in 2019 negen keer een exclusieve avond met een diner en een bezoek aan de collectie. De samenwerking met Tauck is gerealiseerd door de manager International Sales die zich richt op de Travel Trade. De bewerking van deze markt heeft als doelstelling om via de diverse internationale toeristische markten meer bezoekers en inkomsten voor het museum te genereren. Dit doen we in samenwerking met The Hague & Partners, het Nederlands Bureau Toerisme en Congressen (NBTC) en toeristische collega-partners van binnen en buiten de museale wereld.

Fondsen, steunstichtingen en particulieren

Financiering van onze projecten gebeurt steeds vaker door het combineren van allerlei verschillende geldbronnen. Een mooi voorbeeld is de tentoonstelling *Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits* die mogelijk werd gemaakt door de Vrienden van het Mauritshuis, de Johan Maurits Compagnie en door het Mondriaan Fonds en het VSBfonds. Het Gieskes–Strijbis Fonds is de langjarige begunstiger voor het onderzoeksproject rondom Johan Maurits dat na deze tentoonstelling startte.

Ook in 2019 is veel aandacht gegeven aan de particuliere begunstigers. Het gaat hierbij om particulieren die specifieke projecten steunen of het Mauritshuis in hun testament zetten. De afgelopen jaren is het aantal Vrienden, Donateurs en Companen relatief stabiel gebleven. Dit geldt ook voor de American Friends en de donors van de Dutch Masters Foundation. Er zal de komende jaren moeten worden geïnvesteerd in de relatie met deze particulieren om zo het risico op dalende particuliere begunstigers te voorkomen en nieuwe groei te vinden.

Ⓔ Personeel & Organisatie

In 2019 kende het museum een formatie van bijna 62 fte, verdeeld over 80 medewerkers. Hiervan hebben 59 medewerkers (54,66 fte) een vast dienstverband, en 21 medewerkers (7,11 fte) een tijdelijke aanstelling. Daarnaast zijn er medewerkers via externe uitzendorganisaties (25 fte), zoals voor de Servicebalie, rondleiders, museumdocenten en personeel ten behoeve van beveiliging en veiligheid. Om studenten werkervaring te geven wordt een ruimhartig stagebeleid gevoerd met in 2019 26 stagiaires. Sinds een flink aantal jaren is het museum ook een erkend Leerbedrijf; met name op de afdeling Beveiliging & Veiligheid is sprake van een goed werkende synergie op dit vlak. De winkel en de informatiebalie van het Mauritshuis worden bemand door een grote groep van circa 150 zeer betrokken vrijwilligers, die rechtstreeks worden aangestuurd door de stichting Vrienden van het Mauritshuis. In het museum zelf zijn vijf vrijwilligers werkzaam.

Organisatiestructuur

In 2019 hebben we de organisatiestructuur opnieuw onder de loep genomen. De afdelingen Collectie & Wetenschap, Marketing & Communicatie en Educatie vallen voortaan onder de directeur. Onder de zakelijk directeur ressorteren de afdelingen Financiële Zaken, Facilitaire Zaken, Development & Hospitality,

Personele Zaken, Secretariaat en de Museumwinkel. De afdeling Marketing is in tweeën opgesplitst in Marketing & Communicatie en Development & Hospitality. Om invulling te geven aan de focus op digitale marketing zijn een aantal nieuwe functies gecreëerd: 'projectleider digitale-engagement', 'content-marketeer' en 'online marketeer'. Tevens is een marketeer speciaal voor internationale doelgroepen aangesteld. De afdeling Facilitaire Zaken is versterkt met extra beveiligers (2,5 fte) en een aanvullende medewerker voor Facilitaire Zaken, ingegeven door een toename in bezoekersaantallen en het eigen beheer en onderhoud van de (museale) panden (sinds 2017). Om de afdeling Collectie & Wetenschap te ondersteunen is een coördinator collectiebeheer aangesteld, die borg staat voor protocollen, procedures en risicoanalyses.

Personeel

Het ziekteverzuim bedroeg in 2019 3,42%. Dat is op zich een bescheiden getal, maar opvallend is wel dat het langdurig verzuim toeneemt. Daarom is besloten een zogenaamde ziekteverzuimverzekering af te sluiten. Verder is in overleg met de Ondernemingsraad een collectieve verzekering afgesloten voor (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid voor alle medewerkers met een arbeidsovereenkomst. Uit oogpunt van goed werkgeverschap financiert het museum deze ook voor de helft. In lijn met het Sociaal Akkoord 2013, dat ook van toepassing is op de Museum-Cao, is het recht op een WW-uitkering van twee naar drie jaar verlengd. Deze zogenaamde reparatie (vòòr 2016 betrof de uitkering namelijk drie jaren) is afgelopen jaar in het museum geëffectueerd. De zogenaamde flexibele-schil van arbeidskrachten zou consequenties ondervinden van de WAB (Wet Arbeidsmarkt in Balans) die per 1 januari 2020 is geïntroduceerd. Hier is eind 2019 veel aandacht aan besteed en er is besloten om deze medewerkers tegen dezelfde condities en arbeidsvoorwaarden 'onder te brengen' bij uitzendbureau Hôtes Culture, gespecialiseerd in het te werk stellen van rondleiders en museumdocenten.

De traditionele functionerings- en beoordelingscyclus is in 2019 losgelaten. Het accent is verschoven richting het opstellen van leerdoelen en de motivering. Medewerkers zijn medeverantwoordelijk voor het proces en worden jaarlijks uitgenodigd een feedback gesprek te voeren met een wisselende collega. In het afgelopen jaar is het traject van het herschrijven van alle functies afgerond en bij een aantal functiebenamingen is meer aansluiting gezocht bij de functie-inhoud. Het museum hanteert een Protocol Ongewenst Gedrag (inclusief klachtenregeling), die onder meer voorziet

in een interne- en externe vertrouwenspersoon alsmede een klachtencommissie. Naast de OR-voorzitter en de zakelijk directeur is afgelopen jaar een extern lid aan de klachtencommissie toegevoegd. De commissie is hiermee compleet.

In de loop van 2020 wordt op de website van het Mauritshuis een overzicht opgenomen van alle medewerkers, met hierop de functies en namen van medewerkers.

Ⓕ **Facilitair**

Ook achter de schermen heeft het museum niet stilgezeten. Zoals eerder beschreven ontving het Mauritshuis eind 2019 het bericht dat het BREAAAM NL In-Use duurzaamheids-certificaat is behaald, met een score 'Very Good' voor gebouw, beheer en gebruik. Deze internationaal erkende certificeringsmethode beoordeelt het duurzame karakter van het museumgebouw en de wijze waarop het gebouw wordt beheerd en gebruikt.

Na een jarenlang traject met de leverancier zijn de in 2014 niet-correcte geleverde koelleidingen succesvol vervangen, wat een grootscheepse operatie betekende in het historisch gebouw en in het Pleingebouw. Afgelopen najaar zijn de huurovereenkomsten voor Plein 29 (Museum) en Plein 26 (Vleugel) eindelijk getekend met het Rijksvastgoedbedrijf. Er is vastgesteld dat de panden eigendom blijven van de staat terwijl het onderhoud en beheer bij het museum zelf ligt.

De aanstaande renovatie van het Binnenhof zal naar verwachting verstrekkende gevolgen hebben voor gebouw, collectieveiligheid én bedrijfsvoering. Ter voorbereiding hierop is in het najaar van 2019 begonnen met een reeks voorbereidende sessies met medewerkers van verschillende afdelingen, onder leiding van specialisten van het Rijks erfgoedlaboratorium van de RCE. Op basis van de QuickScan-methode zijn risico's in kaart gebracht en aandachtspunten benoemd. Dit traject zal in 2020 worden voortgezet om te komen tot een aantal risico-beperkende maatregelen.

*De ervaringen rond de tentoonstelling
Bewogen beeld waren een uitgelezen
mogelijkheid om het thema Diversiteit
& Inclusie verder uit te werken en op
grotere schaal vorm te geven.*

10. Verkort financieel verslag

Balans per 31 december 2019

(Bedragen in duizenden euro's)

Activa	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
<hr/>		
Materiële vaste activa		
Inventaris	583	487
Financiële vaste activa		
Uitgestelde vergoeding achterstallig onderhoud	330	367
Totaal vaste activa	913	854
<hr/>		
Vlottende activa		
Vorraden	25	27
Vorderingen	2.298	3.278
– Debiteuren	733	881
– Belastingen, sociale premies	206	286
– Overige vorderingen en overlopende activa	1.359	2.111
Liquide middelen	15.237	11.273
Totaal vlottende activa	17.560	14.578
<hr/>		
Totaal activa	18.473	15.432

Balans per 31 december 2019

(Bedragen in duizenden euro's)

Passiva	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Eigen vermogen		
Reserves		
– Algemene reserve	1.538	3.060
– Bestemmingsreserve	6.400	4.035
– Activa doelstelling	0	26
– Activa bedrijfsvoering	0	480
Vastgelegd vermogen		
– Bestemmingsfonds OCW	86	86
Totaal eigen vermogen	8.024	7.687
Aankoopfonds	6.160	4.208
Voorzieningen		
– Voorziening jubilea	25	28
– Voorziening sponsorverplichtingen	0	9
– Voorziening groot onderhoud	882	625
– Voorziening arbeidsongeschiktheid	133	0
Totaal voorzieningen	1.040	662
Schulden		
Langlopende schulden	1.239	823
– Langlopende schulden	10	35
– Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	1.229	788
Kortlopende schulden	2.010	2.052
– Crediteuren	766	631
– Belastingen, sociale premies	177	193
– Overige schulden en overlopende passiva	1.067	1.228
Totaal schulden	3.249	2.875
Totaal passiva	18.473	15.432

Staat van baten en lasten 2019

(Bedragen in duizenden euro's)

Baten	2019	2018
Subsidie	4.312	4.195
Entreegelden	4.965	4.292
Sponsorinkomsten	2.221	1.087
Overige bijdragen	2.983	2.658
Opbrengst verkopen	67	62
Overige directe opbrengsten	304	346
Overige indirecte opbrengsten	346	374
Totaal baten	15.198	13.014

Lasten	2019	2018
Personeelskosten		
Salariskosten	3.925	3.942
Inhuur derden	1.849	1.483
Opleidingskosten	24	14
Overige personeelskosten	182	-1
Totaal personeelskosten	5.980	5.438
Afschrijvingen		
Inventaris bedrijfsvoering	131	109
Museale inventaris	10	9
Totaal afschrijvingen	141	118
Overige lasten		
Aankopen	0	5.921
Huren	1.127	1.094
Huisvestingskosten	1.693	1.665
Organisatiekosten	953	829
Activiteitskosten	3.036	1.954
Totaal overige kosten	6.809	11.463
Totaal lasten	12.930	17.019
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	2.268	-4.005
Financiële baten en lasten		
Rentebaten	3	19
Baten en lasten voorgaande jaren	18	8
Totale financiële baten en lasten	21	27
Mutatie aankoopfonds	-1.952	4.369
Exploitatieresultaat	337	391

Bezoldiging

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Mauritshuis van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT-maximum. Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor het Mauritshuis is € 194.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bezoldiging topfunctionarissen

Bedragen x €	E.E.S. Gordenker	R.C.M Jongejan	S.M. Uitdenbogaard
Functie(s)	Directeur	Zakelijk leider a.i.	Was zakelijk directeur
Duur dienstverband in 2019	1/1 - 31/12	10/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,89	1,0
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking	Ja	Ja	Ja
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	Ja	Ja	Ja
Individueel WNT-maximum 2019	194.000	167.720	194.000
Bezoldiging			
– Beloning	159.366	74.038	145.002
– Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0
– Beloningen betaalbaar op termijn	23.913	9.042	13.851
Totaal bezoldiging 2019	183.279	83.080	158.853
Gegevens 2018			
– Duur dienstverband in 2018	1/1 - 31/12		1/1 - 31/12
– Omvang dienstverband (in fte)	1,0		1,0
Bezoldiging 2018			
– Beloning	154.747	N.v.t.	140.213
– Belastbare onkostenvergoedingen	0		0
– Beloningen betaalbaar op termijn	23.679		13.623
Totaal bezoldiging 2018	178.426		153.836
Individueel WNT-maximum 2018	189.000		189.000

Naast bovengenoemde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen. De leden van de Raad van Toezicht vervullen hun functie onbezoldigd.

Toelichting bij de balans van 31 december 2019

Algemeen waarderingsgrondslag

De jaarrekening is opgesteld conform de regelgeving van het Ministerie van OCW. De informatie in dit Verkort financieel verslag is ontleend aan de jaarrekening die is goedgekeurd op 30 maart 2020. De waardering en bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Voor zover niet anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, ongeacht of ze tot ontvangsten of uitgaven hebben geleid. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het maken van de jaarrekening bekend zijn geworden. De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar. Bedragen zijn afgerond op duizenden euro's.

Reflectie op 2019 en het financiële resultaat

Het succes van de Rembrandt tentoonstellingen heeft in 2019 in hoge mate bijgedragen aan de 481.667 bezoekers, waarmee het begrote aantal van 430.000 ruim werd overtroffen. Met de toegangkaart voor het Mauritshuis gingen in 2019 31.288 bezoekers gratis naar de Galerij, waarmee het target van 30.000 is behaald.

Het boekjaar 2019 is afgesloten met een positief resultaat van € 337.100. Het is verheugend te constateren dat de opbrengsten zijn gestegen, maar daarbij moet worden opgemerkt dat het resultaat onder meer positief beïnvloed is door activiteiten die om redenen nog niet zijn uitgevoerd. Het begrote resultaat voor 2019 was € 1.072.700 negatief, omdat tentoonstellingen aanvankelijk niet gedekt waren. Dankzij additionele inspanningen is die dekking echter in het boekjaar toch gerealiseerd.

Het Mauritshuis had eind 2018 een aantal separaat benoemde reserves op de balans staan. In 2019 hebben de Raad van Toezicht en de directie besloten deze reserves te verminderen en te herschikken.

Resultaatbestemming

Na goedkeuring door de Raad van Toezicht wordt het resultaat conform het voorstel resultaatbestemming 2019 door directie toegevoegd aan de verschillende onderdelen van het Eigen vermogen.

Materiële vaste activa

De gebouwen het Mauritshuis en de Galerij Prins Willem V zijn eigendom van de Staat der Nederlanden en worden van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) gehuurd. De collectie is voor het grootste deel Rijkseigendom. Een belangrijke externe bruikleengever is de Stichting Vrienden van het Mauritshuis. Een relatief klein deel van de collectie is in beheer verkregen door duurzaam bruikleen van derden.

Eigen vermogen

Het Eigen vermogen van het Mauritshuis is op 31 december 2019: € 8.024.300. Dit is een stijging van € 337.100 ten opzichte van 2018 vanwege het positieve resultaat. Het Mauritshuis had eind 2018 een aantal separaat benoemde reserves op de balans staan. In 2019 hebben de Raad van Toezicht en de directie besloten deze reserves te verminderen en te herschikken. Het resultaat hiervan is dat op 31 december 2019 naast de algemene reserve (€ 1.538.400) een reserve inzake continuïteit (€ 5.400.000) en een reserve voor publiekswerking (€ 1.000.000) is vastgesteld.

Gebeurtenissen na balansdatum 31 maart 2020

Financiële gevolgen door het Covid-19 virus

Op last van de overheid hebben we door Covid-19 op 12 maart 2020 onze deuren voor onbepaalde tijd moeten sluiten. Het overgrote deel van de medewerkers werkt thuis, alleen de vitale functies zijn beperkt aanwezig.

De belangrijkste inkomsten van het museum worden gevormd door de directe inkomsten, waarvan de grootste component de entreeopbrengst is. Naast het verlies van deze opbrengsten zullen de inkomsten uit rondleidingen, verhuur ruimten en evenementen in 2020 lager zijn dan verwacht.

Terwijl het museum gesloten blijft, lopen de personele kosten door. Het Mauritshuis heeft een beroep gedaan op de door de overheid ingestelde regeling Noodfonds Overbrugging Werkgelegenheid. De kosten voor wat betreft de organisatie en de activiteiten zullen organisatie breed afnemen; van de drie geplande tentoonstellingen in 2020 zal er één zeker komen te vervallen. Hierdoor vervallen ook de hiermee samenhangende kosten.

In het meest negatieve scenario, sluiting tot 31 december 2020, zal het verwachte resultaat uitkomen op € 3.126.200 negatief. Hierbij is voorzichtigheidshalve geen rekening gehouden met specifieke projectbijdragen aangezien deze momenteel nog niet formeel zijn toegezegd. Indien de epidemie doorwoekert tot 1 april 2021, een jaar na de recente corona-uitbraak, zal het tekort verder met € 1.050.000 oplopen.

Gegeven het feit dat het Mauritshuis in het verleden – en hiermee anticiperend op tegenslagen – financiële buffers heeft aangelegd, zie het eigen vermogen op de balans, is de verwachting dat deze corona-epidemie geen negatieve impact heeft op de kortere- en middellange termijn qua continuïteit. Het spreekt voor zich dat de bestemmingsreserve continuïteit zo snel mogelijk weer op het gewenste niveau wordt gebracht. Gezien de recente ontwikkelingen en ingebouwde zorgvuldigheid naar de toekomst, wordt overwogen om de reserve continuïteit te verhogen van negen maanden naar de periode van één jaar.

Het Mauritshuis streeft er naar om naast de grote namen uit de zeventiende eeuw ook de allerbeste werken van minder bekende kunstenaars te tonen.

11. Programma 2020-2021

Nicolaes Maes – Rembrandts veelzijdige leerling

17 oktober 2019 – 19 januari 2020

George Stubbs – De man, het paard, de obsessie

20 februari – 30 augustus 2020

Alleen met Vermeer – ‘het mooiste schilderij ter wereld’

26 september 2020 – 3 januari 2021

Vervlogen – geuren in kleuren

11 februari – 6 juni 2021

Hallo Vermeer!

10 juli – 5 september 2021

Facelifts en make-overs

7 oktober 2021 – 9 januari 2022

12. Bijlagen

Ⓐ Prijzen & nominaties

Prijzen

De tentoonstelling *Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits*, in samenwerking met Studio Louter en OPERA Amsterdam, heeft een gouden award gekregen van Muse Design Awards, in de categorie *Interior Design Exhibits, Pavillions & Exhibitions*.

De tentoonstelling *Rogier van der Weyden ontsluit*, in samenwerking met Studio Louter en OPERA Amsterdam, heeft een platinum award gekregen van Muse Design Awards, in de categorie *Interior Design Exhibits, Pavillions & Exhibitions*.

Edwin Buijsen, Hoofd Collectie & Wetenschap, ontving tijdens het lustrumsymposium van de Vereniging van Nederlandse kunsthistorici (VNK) op 11 oktober de Karel van Manderprijs voor zijn dissertatie *De schilderijenproductie van Adriaen van de Venne (1589-1662). Traditie - Innovatie - Commercie* (2018).

Het Mauritshuis heeft een *BREEAM in-Use 3 sterren* certificering gekregen voor het gebouw. Het certificaat is verstrekt door het Dutch Green Building Council (DGBC).

Het Mauritshuis is door kinderen van Museumkids uitgeroepen als *Kidsproof* museum. Hiermee behoort het museum tot de 60 meest kindvriendelijke musea van Nederland.

Nominaties

De tentoonstelling *Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits*, in samenwerking met Studio Louter en OPERA Amsterdam, was genomineerd voor de SBID awards in de categorie *Public Space Design*.

De tentoonstelling *Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits*, in samenwerking met Studio Louter en OPERA Amsterdam, was genomineerd voor de Frame Awards in de categorie *Exhibition of the Year 2019*.

De tentoonstelling *Rogier van der Weyden ontsluit*, in samenwerking met Studio Louter en OPERA Amsterdam, was genomineerd voor de Frame Awards in de categorie *Exhibition of the Year 2019*.

ⓑ Aanwinsten

In 2019 werd het volgende schilderij voor het Mauritshuis verworven:

Simon Luttichuys (1610–1661)

Stilleven met Chinese dekselpot, hazelnoten en sinaasappel

ca. 1650–1660

Paneel, 30 x 23 cm

[INV. 1223]

Verworven door het Rijk via de Successieregeling, 2019.

> Zie Q. Buvelot, 'Een Simon Luttichuys voor het Mauritshuis', *Mauritshuis in focus* 33 (2020), nr. 1, pp. 24–29

Voor dit schilderij werd een 17de-eeuwse lijst verworven bij Sainthill Lijsten, Haarlem:

Anoniem (Noordelijke Nederlanden)

Robbellijst

ca. 1650

Ebberhout

[INV. 1224]

Mr. Philip van Beeck Calkoen schonk een eikenhouten 18de-eeuwse balpoottafel (met latere toevoegingen), die zal worden gebruikt ter aankleding van de museumzalen.

De in 2018 verkregen aanwinsten van Nicolaes Berchem (drie schilderijen) en Jean-Baptiste Perronneau (een pastel), alsmede het in langdurig bruikleen van de Stichting Vrienden van het Mauritshuis verkregen schilderij van Pieter Lastman, zijn in de loop van het verslagjaar in het museum gepresenteerd. Al deze aanwinsten werden in *Mauritshuis in focus* uitgebreid beschreven. Voor de pastel van Perronneau werd een vroeg 19de-eeuwse empire-lijst uit de museumcollectie aangepast en gerestaureerd door Sainthill Lijsten, Haarlem.

Nieuwe schilderijlijsten

Het museum heeft in het verslagjaar nieuwe schilderijlijsten laten maken voor de volgende werken, vaak dankzij steun van begunstigers:

- Nicolaes Berchem, *De opvoeding van Zeus*, [INV. 11]

Gesponsord door Carlo A. van Oosterhout en Michael J. Ripps.

- Nicolaes Berchem, *Allegorie op de lente, Allegorie op de herfst & Allegorie op de winter*, [INV. 1220, 1221, 1222]
(aanwinsten december 2018)

- Nicolaes Maes, *Portret van Cornelis ten Hove (1658-1694) & Portret van Catharina Dierquens (1664-1715)*, [INV. 717, 718]

Beide gesponsord door de International Friends of the Mauritshuis.

- Rogier van der Weyden (en atelier), *De bewening van Christus*, [INV. 264]

Gesponsord door een fonds dat anoniem wenst te blijven.

- Anoniem Vlaams (voorheen toegeschreven aan de Meester van het Brandonportret), *Portret van een man met Samson-medaille*, [INV. 752]

Gesponsord door de Stichting Smits van Oyen 'Maak het verschil' Fonds.

ⓒ Tentoonstellingen

National Trust – Hollandse meesters uit Britse landhuizen

11 oktober 2018 - 6 januari 2019

Rembrandt en het Mauritshuis

31 januari - 15 september 2019

Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits

4 april - 7 juli 2019

Hallo Rembrandt!

20 juli - 15 september 2019

Nicolaes Maes – Rembrandts veelzijdige leerling

17 oktober 2019 - 19 januari 2020

ⓓ Bruikleenoverzicht

In kortstondig bruikleen ontvangen

(per 31 december 2019: 52 schilderijen)

Voor de tentoonstelling *National Trust – Hollandse meesters uit Britse landhuizen* werden 22 schilderijen in bruikleen ontvangen van de National Trust; zie *National Trust – Hollandse meesters uit Britse landhuizen*, Den Haag–Zwolle 2018.

Voor de tentoonstelling *National Trust* is door de RCE namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een indemniteitsgarantie toegezegd.

Voor de tentoonstelling *Nicolaes Maes – Rembrandts veelzijdige leerling* werden 30 schilderijen in bruikleen ontvangen van diverse bruikleengevers in binnen- en buitenland; zie *Nicolaes Maes*, Den Haag–Londen–Zwolle 2019.

In kortstondig bruikleen uitgeleend aan tentoonstellingen in binnen- en buitenland

(per 31 december 2019: 35 bruikleenverstrekkingen, zijnde 31 schilderijen)

Lief en leed – Hollandse families in voor- en tegenspoed

Enschede, Rijksmuseum Twenthe

8 september 2018 - 6 januari 2019

- Wybrand Hendriks, *Portret van Jacob Feitama en zijn echtgenote Elisabeth de Haan*, [INV. 827]

Als kunst je lief is

Otterlo, Museum Kröller–Müller

30 september 2018 - 3 februari 2019

- Dirck de Bray, *Stilleven met een boeket in wording*, [INV. 1166]

- Roelant Savery, *Vaas met bloemen in een stenen nis*, [INV. 1213]

Frans Hals en de Modernen

Haarlem, Frans Hals Museum

13 oktober 2018 - 24 februari 2019

- Frans Hals, *Lachende jongen*, [INV. 1032]

Willem van Oranje is hier!

Delft, Museum Prinsenhof

19 oktober 2018 - 3 maart 2019

- Michiel van Mierevelt (atelier van), *Portret van Louise de Coligny*, [INV. 97] (zie ook onder langdurige bruiklenen)

The Orléans Collection

New Orleans, New Orleans Museum of Art

26 oktober 2018 - 27 januari 2019

- Peter Paul Rubens, *De triomf van Rome: De jeugdige keizer Constantijn eert Rome*, [INV. 837]

Werk, bid en bewonder – Een nieuwe kijk op kunst & calvinisme

Dordrecht, Dordrechts Museum

11 november 2018 - 26 mei 2019

- Cornelis Troost, *Jan Claasz of de gewaande dienstmaagd: Saartje Jans ten huwelijk gevraagd*, [INV. 180]

- Cornelis Troost, *Jan Claasz of de gewaande dienstmaagd: De liefdesverklaring van Renier Adriaansz*, [INV. 181]

Rembrandt en Saskia – Liefde in de Gouden Eeuw

Leeuwarden, Fries Museum

24 november 2018 - 17 maart 2019

Kassel, Museumslandschaft Hessen Kassel

12 april - 11 augustus 2019

- Gerard ter Borch, *Handwerkende vrouw bij een wieg*, [INV. 1133]

- Pieter Codde, *Vrolijk gezelschap met gemaskerde dansers*, [INV. 392]

Herman Boerhaave en de Gouden Eeuw van de wetenschap

Leiden, Rijksmuseum Boerhaave

30 november 2018 - 1 september 2019

- Arent de Gelder, *Portret van Herman Boerhaave*, [INV. 757]

Utrecht, Caravaggio en Europa

Utrecht, Centraal Museum

15 december 2018 - 24 maart 2019

München, Alte Pinakothek

17 april - 21 juli 2019

- Hendrick ter Brugghen, *De bevrijding van Petrus*, [INV. 966]

De Naakte Waarheid – Een Europese geschiedenis

Enschede, Rijksmuseum Twenthe

27 januari - 16 juni 2019

- Abraham Bloemaert, *Godenmaaltijd, mogelijk de maaltijd bij de bruiloft van Peleus en Thetis*, [INV. 1046]
- Bartholomeus Breenbergh, *Landschap met nimfen (en Diana?)*, [INV. 1098]
- Jacob Jordaens, *Nimfen knippen de baard van Pan af*, [INV. 849]

Feesten en Kermissen ten tijde van de Bruegels

Cassel, Musée de Flandre

16 maart - 14 juli 2019

- Jacob Savery, *Sint Sebastiaanskermis*, [INV. 156]
- David Vinckboons, *Boerenkermis*, [INV. 542]

Early Rubens

San Francisco, Legion of Honor

6 april - 8 september 2019

Art Gallery of Ontario

12 oktober 2019 - 5 januari 2020

- Rubens, *Portret van Michael Ophovius*, [INV. 252]

Franchoys Ryckhals – Een Zeeuwse meester uit de Gouden Eeuw

Zierikzee, Stadhuismuseum

14 april 2019 - 29 maart 2020

- François Ryckhals, *Slapende jongen in een stal*, [INV. 929]

BEET! – Vissen naar verborgen betekenissen

Dordrecht, Dordrechts Museum

29 juni - 10 november 2019

- Aelbert Cuyp, *Ruiterportret van Pieter de Roovere*, [INV. 25]

Velázquez, Rembrandt, Vermeer – Parallel visions

Madrid, Museo Nacional del Prado

25 juni - 29 september 2019

- Gerard ter Borch, *Zelfportret*, [INV. 177]
- Frans Hals, *Portret van Jacob Olycan*, [INV. 459]
- Frans Hals, *Portret van Aletta Hanemans*, [INV. 460]
- Jan Steen, *Cisterspelende vrouw*, [INV. 779]

Pieter de Hooch in Delft – Uit de schaduw van Vermeer

Delft, Museum Prinsenhof

11 oktober 2019 - 16 februari 2020

- Pieter de Hooch, *Een binnenplaats met een rokende man en een drinkende vrouw*, [INV. 835]

Rembrandt–Velázquez – Nederlandse en Spaanse meesters

Amsterdam, Rijksmuseum

11 oktober 2019 - 19 januari 2020

- Rachel Ruysch, *Vaas met bloemen*, [INV. 151]

De heks van Dongen – Een kunstenaarsdorp in de 19e eeuw

Breda, Stedelijk Museum

12 oktober 2019 - 26 januari 2020

- Meindert Hobbema, *Boerenhoeven in een boslandschap*, [INV. 1061]

Rubens, Van Dyck and the Splendour of Flemish Painting

Budapest, Museum of Fine Arts

30 oktober 2019 - 16 februari 2020

- Adriaen Brouwer, *Vechtende boeren*, [INV. 919]
- Frans Francken de Jonge, Paul Vredeman de Vries, Anoniem (Zuidelijke Nederlanden), *Bal aan een Brussels hof*, [INV. 244]

Jonge Rembrandt – Rising Star

Leiden, Museum De Lakenhal

2 november 2019 - 9 februari 2020

- Rembrandt, *Het loflied van Simeon*, [INV. 145]
- Rembrandt-kopie, *Portret van Rembrandt met ringkraag*, [INV. 148]

In langdurig bruikleen ontvangen objecten

(per 31 december 2019: 68 objecten, zijnde 53 schilderijen en 15 overige objecten)

In 2019 vonden twee mutaties plaats:

- Gerrit van Honthorst, *Portret van stadhouder Frederik Hendrik (1584-1647)*
- Gerrit van Honthorst, *Portret van Amalia van Solms-Braunfels (1602-1675)*

Beide geretourneerd aan Koninklijke Verzamelingen, Den Haag (in bruikleen sinds 2015).

In langdurig bruikleen afgestane objecten in Nederland

(per 31 december 2019: 155 objecten, zijnde 131 schilderijen, 5 tekeningen, 14 sculpturen en 5 overige objecten)

In 2019 vonden de volgende mutaties plaats:

- Michiel van Mierevelt (atelier van), *Portret van Louise de Coligny*, [INV. 97]. In langdurig bruikleen gegeven aan Museum Prinsenhof, Delft
- Gabriël Metsu, *De triomf der Gerechtigheid*, [INV. 95]. In langdurig bruikleen gegeven aan Museum De Lakenhal, Leiden.

In langdurig bruikleen afgestane objecten buiten Nederland

(per 31 december 2019: 5 objecten, zijnde 3 schilderijen en 2 pastels)

In 2019 vonden geen mutaties plaats.

Overgedragen

(per 31 december: 11 aantekeningenboekjes)

Elf aantekeningenboekjes van oud-directeur Abraham Bredius, in 1991 verkregen uit schenking Paul Mellaart dankzij bemiddeling van kunsthandelaar Rob Noortman (zie *Nieuwsbrief Mauritshuis* 4 [1991], nr. 4, p. 6 en afb. 4)

In beheer overgedragen aan RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag.

Ⓔ Lezingen in het Mauritshuis (selectie)

De medewerkers van het Mauritshuis gaven in 2019 verschillende lezingen, interviews en rondleidingen naar aanleiding van tentoonstellingen, tijdens congressen en andere ontvangsten. Speciale activiteiten en bijeenkomsten kwamen soms in samenwerking met andere instellingen tot stand. Hieronder volgt een selectie van de hoogtepunten.

Symposium:

Revisiting Dutch Brazil – New research into Johan Maurits and the Dutch presence in Brazil

6 juni

Het Mauritshuis organiseerde een symposium waar historici hun recente onderzoek naar de geschiedenis van de voormalige Nederlandse kolonie in Brazilië deelden. Wim Klooster (Clark University) verzorgde als *Keynote speaker* een lezing met de titel: *The Imperial Dimension of Dutch Brazil*. De moderator van de bijeenkomst was Erik Odegard en het programma

was opgebouwd rondom drie hoofdthema's:

Governing a colony, Johan Maurits in Brazil and beyond en Societies and after effects. Andere bijdragen werden geleverd door: Catia Antunes (Universiteit Leiden), Mariana de Campos Françaço (Universiteit Leiden), Karwan Fatah-Black (Universiteit Leiden), Leandro Matthews Cascon (Universiteit Leiden), Carolina Monteiro (Mauritshuis), Bruno Miranda (Universidade Federal Rural de Pernambuco), Luiz Navarro (Universidade Federal do Paraná), Erik Odegard (Mauritshuis/Erasmus Universiteit), Mark Ponte (Stadsarchief Amsterdam) en Joris van den Tol (Universiteit Leiden). Het symposium werd mede mogelijk gemaakt door het Gieskes-Strijbis Fonds.

RKD & Rijksmuseum Summer School:

Northern Renaissance art: Collections, Research and Recent Developments

6 augustus

Een deel van het programma van de tweejaarlijkse *Summer School*, bestemd voor studenten en jonge professionals in de kunstgeschiedenis en aanverwante studierichtingen, vond plaats in het Mauritshuis. Restaurator Carol Pottasch gaf een presentatie over het restauratie- en onderzoeksproject *De bewening van Christus*. Edwin Buijsen, Hoofd Collectie & Wetenschap, verzorgde een rondleiding langs de vroege Nederlandse schilderijen in de vaste collectie van het Mauritshuis.

Short course:

Collaborative research on 17th-century Dutch genre painting: Art history based on visual exam and XRF analysis

30 oktober - 1 november

In samenwerking met het RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis organiseerde het Mauritshuis een driedaagse cursus voor 20 deelnemers, bestaande uit internationale (MA- en PhD-) studenten, restauratoren, conservatoren en onderzoekers. Deze cursus werd geleid door *RKD-Mauritshuis Visiting Fellows in Technical Studies*: E. Melanie Gifford (Research Conservator for Paintings Technology) en Lisha Glinsman (Conservation Scientist), beiden verbonden aan de National Gallery of Art in Washington. Vanuit het Mauritshuis werd hieraan bijgedragen door restauratoren Sabrina Meloni en Marya Albrecht. Centraal stond het onderzoek dat is verricht in het kader van het *High-life Genre Paintings Project* van de National Gallery of Art en het *Jan Steen Research Project* van het Mauritshuis. Het programma omvatte verschillende lezingen, rondleidingen en workshops in het restauratieatelier van het Mauritshuis. De cursus werd afgesloten met een publieke lezing in het RKD.

Symposium:
Rogier van der Weyden and the Mauritshuis Lamentation

21 - 22 november

Het Mauritshuis organiseerde in samenwerking met het RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis een tweedaags wetenschappelijk symposium naar aanleiding van het voltooiën van de restauratie van *De bewening van Christus*, momenteel beschouwd als een werk van Rogier van der Weyden en zijn atelier. De resultaten van het materiaaltechnisch onderzoek werden besproken door restauratoren Carol Pottasch, Abbie Vandivere, Lieve d'Hont (voormalig Mauritshuis) en *conservation scientist* Annelies van Loon. Andere bijdragen werden geleverd door conservator Ariane van Suchtelen, Maryan Ainsworth (Metropolitan Museum of Art), Marjolijn Bol (Universiteit Utrecht), Kirsten Derks (KU Leuven), Esther van Duijn (Rijksmuseum), Marijn Everaarts (Universiteit van Amsterdam), Stephan Kemperdick (Gemäldegalerie Berlijn), Suzanne Laemers (RKD), Chiara Modesti (Opificio delle Pietre Dure) en Bernhard Ridderbos (Universiteit van Groningen). Het symposium werd mede mogelijk gemaakt door de Stichting de Johan Maurits Compagnie.

Studiebijeenkomst:
Nicolaes Maes – Rembrandts veelzijdige leerling

25 november

In het kader van de tentoonstelling *Nicolaes Maes – Rembrandts veelzijdige leerling* vond een speciale studieochtend plaats. Onder leiding van conservator Ariane van Suchtelen werd met verschillende experts van gedachten gewisseld over de aanwezige werken van Nicolaes Maes.

Studiebijeenkomst:
Sharing Stories on Contested Histories

9 december

Als onderdeel van een door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Reinwardt Academie georganiseerde training verzorgde het Mauritshuis een bijeenkomst voor internationale museumprofessionals. Conservator Lea van der Vinde sprak over het onderzoek naar Johan Maurits en het tot stand komen van de tentoonstelling *Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits*.

Studiebijeenkomst:
The Public Role of Historians

11 december

Voor het studievak *The Public Role of Historians* brachten studenten geschiedenis van de Erasmus Universiteit in Rotterdam een bezoek aan het Mauritshuis. Onderzoeksleider Erik Odegard gaf een lezing over historisch onderzoek naar Johan Maurits en Nederlands-Brazilië en conservator Lea van der Vinde sprak over de tentoonstelling *Bewogen beeld – Op zoek naar Johan Maurits*.

Ⓢ **Lezingen medewerkers buiten het Mauritshuis**

M. Albrecht

- 'Discovering Trends in Jan Steen's Grounds using Principal Component Analysis', Congres *Mobility Creates Masters – Discovering Patterns in Artists' Grounds 1550-1700*, Kopenhagen, 14 juni [met S. Meloni, A. van Loon, O. de Noord, R. Haswell]

- 'The Jan Steen Project of the Mauritshuis: Results and Options for Further Research', workshop *Collaborative research on 17th-century Dutch genre painting: art history based on visual exam and XRF analysis*, RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag, 1 november [met S. Meloni]

- Zie S. Meloni

E. Buijsen

- 'Rembrandt en het Mauritshuis', lezing Haags Historisch café, Muzee Scheveningen, Den Haag, 15 februari

- 'Introduction', Symposium *Digital Technologies for Documentation, Conservation and Dissemination: From 3D Scans to 3D Prints in Arts and Built Heritage*, georganiseerd door TU Delft, Design & History Program, Mauritshuis, Den Haag, 17 april

- 'Wie worden de nieuwe Rembrandt Experts?', lezingenmiddag *The Rembrandt Database*, RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag, 29 mei

- 'From all-rounder to 'niche genre' painter: the artistic development of Adriaen van de Venne', Symposium *The Contribution of Artistic Genres to the Construction of the Dutch Golden Age*, georganiseerd door Université de Genève, Frans Hals Museum, Haarlem, 6 juni

- 'Adriaen van de Venne: de meest markante schilder van de Gouden Eeuw', lezing Orde van den Prince, Den Haag, 6 november

Q. Buvelot

- 'Painted Food: Dutch and Flemish Meal Still Lifes 1600-1640', lezing University College, Utrecht, 27 mei
- 'Bring in the funny Hats: Rembrandt by Himself', lezing *The self-portrait: Historical highlights. Ten-week art history and theory lecture series*, Royal Academy, Londen, 7 oktober
- 'De kunstcollectie van Frederik Hendrik en Amalia van Solms: Vorstelijk vertoon van een kunstminnend echtpaar', lezing *Stichting Koninklijk Apeldoorn*, Hotel de Keizerskroon, Apeldoorn, 8 november

F. Cliné

- 'Het digitale conditierapport van het Mauritshuis', college *Minor Collectie Management*, Reinwardt Academie, Amsterdam, 22 mei

E. Gordenker

- 'Mauritshuis: eigen platforms?', lezing DEN-event, De Doelen, Rotterdam, 4 maart
- 'The Goldfinch', lezing American Friends of the Mauritshuis, The Explorer's Club, New York, 30 oktober
- 'The Making of Shifting Image. In Search of Johan Maurits', lezing Universiteit Leiden, 21 november

I. Hoekstra

- 'Augmented Reality in het Mauritshuis', lezing bij *Cultuurmarketing*, Q-Factory, Amsterdam, 19 september

B. Koopmans

- 'Maatschappelijke aspecten van sponsoring', expertmeeting tijdens bijeenkomst *Sectie Development Museumvereniging*, Hermitage, Amsterdam, 14 juni

A. van Loon

- 'Vivianiet in de kunst', Symposium *Bodemkundig Informatie Systeem (BIS)*, Wageningen University & Research, Dept of Environmental Research, Wageningen, 14 februari
- 'The Girl in the Spotlight, a technical examination of Johannes Vermeer, *Girl with a Pearl Earring*, Mauritshuis', workshop *Macro-XRF Imaging of Dutch Seventeenth-Century Masters*, Rijksmuseum, Amsterdam, 26 juni
- 'Macro X-ray fluorescence imaging and Rembrandt', Symposium *Operation Night Watch: Kick-off*, Rijksmuseum, Amsterdam, 27 juni
- 'Macro X-ray fluorescence imaging of Rembrandt's largest painting: Operation Night Watch', workshop *MA-XRF Imaging in Conservation, Art, and Archeology*, Museo Diocesano, Catania, 16 oktober

- 'Collaborative work in the Science4Arts and PAinT NWO programs (2012-2016)', *Ipanema Nicas Rijksmuseum Event: 10 years of cooperation*, Résidence de France, Den Haag, 7 november

- 'Chemical mapping of the pigments', *Study Day – Work in Focus: Rembrandt's The Conspiracy of the Batavians under Claudius Civilis*, Nationalmuseum, Stockholm, 2 december

- Zie M. Albrecht
- Zie S. Meloni
- Zie C. Pottasch
- Zie A. Vandivere

S. Meloni

- 'Shimmering Still Life: Exploring Cornelis de Heem's Remarkable Use of Orpiment from his Period in The Hague', lezing *AIC Annual Meeting: New Tools, Techniques, and Tactics in Conservation & Collection Care*, Uncasville, 16 mei [met E. Nigro, A. van Loon, R. Haswell, A. Vandivere]

- 'Two case studies within the Jan Steen Project of the Mauritshuis', workshop *Collaborative research on 17th-century Dutch genre painting: art history based on visual exam and XRF analysis*, RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag, 30 oktober [met M. Albrecht]

- 'Methodology of the Jan Steen Research Project', workshop *Collaborative research on 17th-century Dutch genre painting: art history based on visual exam and XRF analysis*, RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag, 30 oktober [met M. Albrecht]

- Zie M. Albrecht

C. Pottasch

- 'Technical research on Rogier van der Weyden in the Mauritshuis', lezing *Picture Meeting*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 1 februari

- 'Rogier van der Weyden's *Lamentation*: combining MA-XRF and reflectance imaging spectroscopy', workshop *MA-XRF Imaging in Conservation, Art, and Archeology*, Museo Diocesano, Catania, 16 oktober [met A. van Loon, J.K. Delaney, K.A. Dooley]

- 'The Transformation of Adriaen Thomasz. Key's Portrait of William of Orange, *International Meeting on Retouching of Cultural Heritage (RECH5)*, Università degli Studi di Urbino 'Carol Bo', Urbino, 18 oktober

- 'Unveiling the Lamentation: Conservation of the Mauritshuis Lamentation', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, Mauritshuis, Den Haag, 21 november [met L. d'Hont, A. van Loon, J.K. Delaney, K.A. Dooley]

- 'New camera, new insights? 50 years of infrared research into the Mauritshuis *Lamentation*', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, Mauritshuis, Den Haag, 21 november [met K. Derks]

- 'Lamentation, examination, interpretation: Discoveries from research into the Mauritshuis painting', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, Mauritshuis, Den Haag, 21 november [met L. d'Hont, A. van Loon, J.K. Delaney, K.A. Dooley]

- 'Blood, sweat and tears: Painting technique of the Mauritshuis Lamentation', lezing Mauritshuis, Den Haag, 21 november [met L. d'Hont, A. van Loon, J.K. Delaney, K.A. Dooley]

- Zie A. Vandivere

M. Ruding

- Radio interview over 'Bekijk het Mauritshuis met je oren', *Radio NPO1*, 21 november

- Radio interview over 'Bekijk het Mauritshuis met je oren', *Omroep West*, 21 november

C. Rulkens

- 'Carel Fabritius (1622-1654)', lezing ter gelegenheid van de onthulling van het borstbeeld van Carel Fabritius door het Historisch Genootschap Beemster, Beemsterkerk, Midden Beemster, 12 april

- 'Het allerkleinste in het Mauritshuis', lezing ter gelegenheid van het 10e lustrum van de Landbouwtafel van Sociëteit de Witte met het thema *Biodiversiteit*, Sociëteit de Witte, Den Haag, 8 oktober

A. van Suchtelen

- 'Nicolaes Maes', lezing Toons Kunstkring, Tiel, 12 november

- 'Lamentation of Christ – A short introduction', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, Mauritshuis, Den Haag, 21 november

- 'Lamentation of Christ – Its attribution history', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag, 22 november

A. Vandivere

- 'Rembrandt paintings at the Mauritshuis: Conservation and format changes', lezing Georgetown University, Washington, D.C., 18 september

- 'Comparing pictorial effects in selected paintings by Rogier van der Weyden', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag, 22 november

- 'Many hands make light work: Evidence of workshop practice in the Mauritshuis Lamentation', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag, 22 november [met C. Pottasch, L. d'Hont, A. van Loon, J.K. Delaney, K.A. Dooley]

- Lezingen over technisch onderzoek *Meisje met de Parel*:

- Stockholm University, Stockholm, 28 januari

- 'Een andere kijk op Vermeer', Delfia Batavorum, Prinsenhof, Delft, 20 februari

- Courtauld Institute of Art, Londen, 25 februari

- Opening lezing, TECHNART conference, Brugge, 7 mei

- Symposium *Art & Technology*, KNUS, Radboud Universiteit, Nijmegen, 14 mei

- Keynote lezing, NICAS Match Day, Rijksmuseum, Amsterdam, 20 mei

- Van 't Hoff Laboratory for Physical and Colloid Chemistry, Universiteit Utrecht, 2 juli

- Georgetown University, Washington, D.C., VS, 19 september

- *NICAS project day*, Rijksmuseum, Amsterdam, 9 december

- Zie S. Meloni

L. van der Vinde

- Panellid Kunst en het koloniale verleden: *Van maatschappelijk debat naar politieke verantwoordelijkheid*, door D66 georganiseerde discussieavond in *The Black Archives*, Amsterdam, 11 juni

- Panellid *The Subject(s) of Slavery: The Paintings of Dirk Valkenburg and Albert Eckhout as Sites of Remembrance*, Tropenmuseum, Amsterdam, 20 juni

- 'Rethinking Johan Maurits van Nassau-Siegen', workshop *Art, Material Culture and the Dutch Empire: Dirk Valkenburg and His Worlds*, Research Centre for Material Culture, Leiden, 21 juni

- 'Was iedereen rijk in de Gouden Eeuw?', college *Museum Jeugd Universiteit*, Haags Historisch Museum, Den Haag, 15 september

- 'Rethinking the Colonial Legacy of Johan Maurits of Nassau-Siegen at the Mauritshuis', Symposium *Art and Decolonization*, MASP, São Paulo, Brazilië, 16 oktober

P. Schuiling

- 'De uitdagingen rondom een ontvangst met hoogwaardigheidsbekleders', bijeenkomst *Best Practices. Platform Cultuur Locaties*, Kasteel Ammersoyen, Ammerzoden, 27 november

H. Wösten

- 'Het Meisje in de schijnwerper-project', college *Minor Collectie Management*, Reinwardt Academie, Amsterdam, 25 april

Ⓞ Publicaties Mauritshuis

- *Rembrandt en het Mauritshuis*, Den Haag-Zwolle 2019 (Engelse editie: *Rembrandt and the Mauritshuis*) door C. Rulkens, onder redactie van E. Buijsen

- *Bewogen beeld - Op zoek naar Johan Maurits / Shifting Image - In Search of Johan Maurits*, Den Haag-Zwolle 2019, door L. van der Vinde et al.

- *Nicolaes Maes*, Den Haag-Londen-Zwolle 2019 (Engelse editie: *Nicolaes Maes*), door A. van Suchtelen, met bijdragen van B. Cornelis, M. Schapelhouman, N. Cahill

- *Een frisse wind door het Mauritshuis: Bij het afscheid van Emilie Gordenker als directeur van het Mauritshuis (2008-2019)*, www.mauritshuis.nl/emilie (tweetalig), vanaf 17 december online, samengesteld door Q. Buvelot en G.-J. Borgstein, m.m.v. E. Buijsen en I. Hoekstra

- *Iedereen een Rembrandt: De krant ter ere van 350 jaar Rembrandt (1606-1669)*, huis-aan-huis verspreid

- *Mauritshuis in focus*, jaargang 32 (2019), nrs. 1-3 (tweetalige editie), plus extra uitgave januari over aanwinst Lastman, onder redactie van G.-J. Borgstein et al.

- *Jaarverslag 2018: Koninklijk Kabinet van Schilderijen Mauritshuis/Galerij Prins Willem V*, Den Haag 2019 (tweetalige editie), onder redactie van N. Dufais

Ⓜ Overige publicaties medewerkers

Uitgezonderd publicaties in *Mauritshuis in focus* 32 (2019), nrs. 1-3

M. Albrecht

- 'Jan Steen's ground layers analysed with Principal Component Analysis', *Heritage Science* 2019, 7:53. DOI; zie <https://doi.org/10.1186/s40494-019-0295-5> [met O. de Noord, S. Meloni, A. van Loon, R. Haswell]

E. Buijsen

- 'Een dilemma voor het Mauritshuis', *Bulletin van de Vereniging Rembrandt* 29 (2019), nr. 2, p. 37

Q. Buvelot

- 'Verschoor Meets Vrel', in: *Celebrating Gerdien*, afscheidsbundel Gerdien Verschoor (maart 2019); zie <https://www.codart.nl/celebrating-gerdien/>

- [recensie van] B. Schmidt, *Inventing Exoticism: Geography, Globalism, and Europe's Early Modern World*, Philadelphia 2015, *New West Indian Guide* 93 (2019), nrs. 1-2; zie <https://brill.com/view/journals/nwig/93/1-2/nwig.93.issue-1-2.xml>

- 'Een aapje in het Huisarchief', in: C. Hörster et al. (red.), *Koninklijke Curiosa: Liber Amicorum voor Flip Maarschalkerweerd*, Den Haag 2019, pp. 24-25

- [recensie van] 'Frans Hals: Family Portraits', *The Burlington Magazine* 161 (2019), pp. 671-673

- Teksten over Aelbert Cuyp, Albert Eckhout en Oranjezaal voor canon.codart.nl, vanaf 16 oktober online

- 'Adam de Coster', 'Johann Boeckhorst', 'Jacob Jordaens', in: J. Tatrai et al., Rubens, *Van Dyck and the Splendour of Flemish Painting*, Budapest (Szépművészeti Múzeum) 2019-2020, pp. 166-167, nr. 24; pp. 286-287, nr. 75; pp. 380-381, nr. 120

- 'Een verloren gewaand schilderij uit het Huygenshuis teruggekeerd naar Den Haag', *Jaarboek Geschiedkundige Vereniging Die Haghe* (2019), pp. 28-43

E. Gordenker

- 'Connoisseurship Revisited: The Case of Saul and David', in: C. Swan (red.), *Tributes to David A. Freedberg. Image and Insight*, Turnhout 2019, pp. 481-490

A. van Loon

- 'Rembrandt's impasto deciphered via identification of unusual plumbonacrite by multi-modal synchrotron X-ray diffraction', *Angewandte Chemie*, Vol. 58, Issue 17 (2019), pp. 5619-5622 [met V. Gonzalez, M. Cotte, G. Wallez, W. de Nolf, M. Eveno, K. Keune, P. Noble, J. Dik]

- 'Unravelling the spatial dependency of the complex solid-state chemistry of Pb in a paint micro-sample from Rembrandt's Homer using XRD-CT', *Chemical Communications*, Vol. 55, Issue 13 (2019), pp. 1931-1934 [met S.W.T. Price, K. Keune, A.D. Parsons, C. Murray, A.M. Beale, J.F.W. Mosselmans]

- 'Transmission and reflection mode macroscopic X-ray powder diffraction imaging for the noninvasive visualization of paint degradation in still life paintings by Jan Davidsz. de Heem', *Analytical Chemistry*, Vol. 91, Issue 11 (2019), pp. 7153-7161 [met F. Vanmeert, N. de Keyser, L. Klaassen, P. Noble, K. Janssens]

- 'A computational model for chemo-mechanical degradation of historical oil paintings due to metal soap formation', *Journal of the Mechanics and Physics of Solids*, Vol. 132, Issue 103683 (2019), pp. 1-21 [met G.J.A.M. Eumelen, E. Bosco, A.S.J. Suiker, P.D. Iedema]

- 'Macroscopic X-ray powder diffraction imaging reveals Vermeer's discriminating use of lead white pigments in *Girl with a Pearl Earring*', *Science Advances*, Vol. 5, No. 8: eaax1975 (2019), pp. 1-9 [met S. De Meyer, F. Vanmeert, R. Vertongen, V. Gonzalez, J.K. Delaney, K.A. Dooley, J. Dik, G. Van der Snickt, A. Vandivere, K. Janssens]

- 'Imaging secondary reaction products at the surface of Vermeer's *Girl with a Pearl Earring* by means of in situ macro X-ray powder diffraction scanning', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 67 (2019), pp. 1-11 [met S. De Meyer, F. Vanmeert, R. Vertongen, V. Gonzalez, J. Dik, G. Van der Snickt, A. Vandivere, K. Janssens]

- 'The blues of Jan de Bray's *Judith and Holofernes*: A technical study of two blue pigments and its impact on treatment', *Journal of the American Institute for Conservation*, Vol. 58, Issue 4 (2019), pp. 217-232 [met G. Albertson, A. Krekeler, A. Proaño Gaibor, P. Noble]

- 'Combined Micro- and Macro scale X-ray powder diffraction mapping of degraded orpiment paint in a 17th century still life painting by Martinus Nelliuss', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 83 (2019), pp. 1-19 [met J. Simoen, S. De Meyer, F. Vanmeert, N. de Keyser, E. Avranovich, G. Van der Snickt, K. Keune, K. Janssens]

- 'Synchrotron deep-UV photoluminescence Imaging for the submicrometer analysis of chemically altered zinc white oil paints', *Analytical Chemistry*, Vol. 91, Issue 23 (2019), pp. 14887-14895 [met S. Hageraats, K. Keune, M. Réfrégiers, B. Berrie, M. Thoury]

- 'Beauty is skin deep: the skin tones of Vermeer's *Girl with a Pearl Earring*', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 102 (2019), pp. 1-20 [met A. Vandivere, J.K. Delaney, K.A. Dooley, S. De Meyer, F. Vanmeert, V. Gonzalez, K. Janssens, E. Leonhardt, R. Haswell, S. de Groot, P. D'Imporzano, G.R. Davies]

- 'An unusual pigment in 16th-century Ferrara: 'Egyptian blue' in Garofalo's *Adoration of the Magi and Ortolano's St Margaret*', *Trading Paintings And Painters' Materials 1550-1800*, Archetype Publications, London/CATS, Copenhagen, 2019, pp. 136-148 [met G.S. de Vivo, P. Noble, A. Hirayama, Y. Abe, I. Nakai, D. Bull]

- 'The development of an aqueous gel testing procedure for the removal of lead-rich salt crusts on the surface of paintings by Giovanni Antonio Pellegrini (1675-1741) in the "Golden Room" of the Mauritshuis', *Metal Soaps in Art, Conservation and Research*, Springer Nature, Switzerland, 2019, pp. 283-296 [met L.E. Hartman, J. van den Burg, R. Haswell, C. Pottasch]

- 'Paint delamination as a result of zinc soap formation in an early Mondrian painting', in *Metal Soaps in Art, Conservation and Research*, Springer Nature, Switzerland, 2019, pp. 359-374 [met R. Hoppe, K. Keune, J.J. Hermans, H. Diependaal, M. Bisschoff, M. Thoury, G. Van der Snickt]

- 'Photoluminescence micro-imaging sheds new light on the development of metal soaps in oil paintings', in *Metal Soaps in Art, Conservation and Research*, Springer Nature, Switzerland, 2019, pp. 211-226 [met M. Thoury, K. Keune, J.J. Hermans, M. Réfrégiers, B.H. Berrie]

- 'Towards a complete molecular model for the formation of metal soaps in oil paints', in *Metal Soaps in Art, Conservation and Research*, Springer Nature, Switzerland, 2019, pp. 47-68 [met J.J. Hermans, K. Keune, P.D. Iedema].

- Zie M. Albrecht

- Zie A. Vandivere

S. Meloni

- Zie M. Albrecht

- Zie A. van Loon

C. Monteiro

- 'Colonial Legacy and Art Museums: The Mauritshuis and the traces of Dutch Brazil', *Article*, nr. 22 (2019), pp. 26-32

E. Odegard

- 'Het bewogen beeld van Johan Maurits', *Haagse Historie*, nr. 11 (2019), pp. 22-27 (met L. van der Vinde)

- Zie L. van der Vinde

C. Pottasch

- Zie A. van Loon

C. Rulkens

- 'Frans Francken the Younger', 'Theodoor Rombouts', 'Adriaen Brouwer', in: J. Tatrai et al., *Rubens, Van Dyck and the Splendour of Flemish Painting*, Budapest (Szépművészeti Múzeum) 2019-2020, pp. 128-129, nr. 7, pp. 170-171; nr. 26, pp. 350-351; nr. 105

A. Vandivere

- 'Revealing the painterly technique beneath the surface of Vermeer's *Girl with a Pearl Earring* using macro- and microscale imaging', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 64 (2019), pp. 1-16 [met A. van Loon, K.A. Dooley, R. Haswell, R.G. Erdmann, E. Leonhardt, J.K. Delaney]

- 'From 'Vermeer Illuminated' to 'The Girl in the Spotlight': approaches and methodologies for the scientific (re-)examination of Vermeer's *Girl with a Pearl Earring*', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 66 (2019), pp. 1-14 [met A. van Loon, J. Wadum, K.J. van den Berg]

- 'Comparison of three 3D imaging techniques for paintings, as applied to Vermeer's *Girl with a Pearl Earring*', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 89 (2019) [met W.S. Elkhuizen, T.W.J. Callewaert, E. Leonhardt, Y. Song, S.C. Pont, M.P. Geraedts, J. Dik]

- 'Fading into the background: the dark space surrounding Vermeer's *Girl with a Pearl Earring*', *Heritage Science*, Vol.7, Issue 69 (2019), pp. 1-19 [met A. van Loon, T. Callewaert, R. Haswell, A.N. Proaño Gaibor, H. van Keulen, E. Leonhardt, J. Dik]

- Zie A. van Loon

L. van der Vinde

- 'Mauritshuis toont juist met opzet verschillende visies', opiniestuk in *De Volkskrant*, 8 mei 2019 (met E. Odegard)

- Zie E. Odegard

① Restauraties & behandelingen

Afgerond:

Jan de Baen, *Portret van Johan Maurits (1604-1679), graaf van Nassau-Siegen, stichter van het Mauritshuis*, [INV. 5]

Nicolaes Berchem, *Allegorie op de herfst*, [INV. 1221]

Simon Luttichuys, *Stilleven met Chinese dekselpot, hazelnoten en sinaasappel*, [INV. 1223]

Nicolaes Maes, *Portret van Jacob Trip (c.1576-1661)*, [INV. 90]

Nicolaes Maes, *Portret van Cornelis ten Hove (1658-1694)*, [INV. 717]

Nicolaes Maes, *Portret van Catharina Dierquens (1664-1715)*, [INV. 718]

Gabriel Metsu, *De triomf der Gerechtigheid*, [INV. 95]

Jan Mijtens, *Portret van Maria van Oranje (1642-1688), met Hendrik van Nassau-Zuylestein (overleden in 1673) en een bediende*, [INV. 114]

Adriaen van Ostade, *Boeren in een herberg*, [INV. 128]

Adriaen van Ostade, *Vioolspeler*, [INV. 129]

François Ryckhals, *Slapende jongen in een stal*, [INV. 929]

Rogier van der Weyden en atelier, *De bewening van Christus*, [INV. 264]

Gestart:

Pieter Pietersz, *Portret van Cornelis Cornelisz Schellinger (1551-1635)*, [INV. 4]

Adriaen van de Venne, *Dansende bedelaars*, [INV. 202]

Colofon

Redactie

Renée Jongejan

Eindredactie

Gerbrand Korevaar

Coördinatie

Sarah van Aggelen

Met bijdragen van

Edwin Buijsen

Femke Hameetman

Renée Jongejan

Boudewijn Koopmans

Giovanna Martinez

Marty Plas

Onno Wittenberg

Vertaling

Tekom International

Fotografie

Ivo Hoekstra

Ontwerp en opmaak

From here on Studio

Mauritshuis

English

Annual Report 2019
Royal Picture Gallery
Mauritshuis
Prince William V Gallery

Visiting address for Mauritshuis and offices:

Plein 29
2511 CS The Hague

Post address:

PO Box 536
2501 CM The Hague, The Netherlands

mail@mauritshuis.nl
mauritshuis.nl

Mission

In our house we share the best of Dutch painting from the time of Rembrandt and Vermeer.

The Mauritshuis is
most grateful to all its
benefactors:

Grant Provider

Ministry of Education, Culture and Science

Main sponsors

BankGiroLoterij
 NN Group

Exhibition Sponsors

Friends of the Mauritshuis Foundation
 Nationale-Nederlanden, part of NN Group
 Mondriaan Fund
 Dutch Masters Foundation
 Johan Maurits Compagnie Foundation
 VSBfonds
 Fonds21
 Stichting Zabawas
 Fonds 1818
 Robert & Denise Zeilstra Foundation

**Mauritshuis Business Platform
(formerly Confrérie Pictura)**

ABN AMRO Bank
 Aon
 BMW Group Nederland
 Deloitte
 Hago, part of VebeGo
 IBM
 ING
 NN Group
 Scarabee Security Group
 Unilever

Benefactors

Friends of the Mauritshuis Foundation
 Johan Maurits Compagnie Foundation
 American Friends of the Mauritshuis
 Dutch Masters Foundation

Private Patrons

The estate of Mr & Mrs Jacques Schoufour-Martin
 Ernst Nijkerk Fund
 The Mrs A.H. Barto bequest
 Mr C.J. Kroese
 Mr & Mrs Hollamby

**Contributions from funds,
purchases and research projects**

Rembrandt Association
 Gieskes-Strijbis Fonds

And those who wish to remain anonymous

Contents

Foreword			
Supervisory Board and Management	66	01 Mission Statement and Vision	72
		02 Diversity & Inclusion	73
		03 Rembrandt Year	74
		04 Shifting Image	75
		05 Provenance Research 1933-1945	78
		06 Visitors	79
		07 Digital Strategy	80

08	Sustainability	81	12	Appendices	104
09	Review	84	a.	Awards and Nominations	
	a. Collection & Science		b.	Acquisitions	
	b. Education		c.	Exhibitions	
	c. Marketing		d.	Loans Overview	
	d. Development & Hospitality		e.	Lectures at the Mauritshuis (selection)	
	e. Human Resources		f.	Lectures by staff outside the Mauritshuis	
	f. Facilities		g.	Mauritshuis Publications	
10	Summary Financial Report	92	h.	Other Staff Publications	
			i.	Conservations and Treatments	
11	Programme for 2020-2021	102			

Foreword from the Supervisory Board and Management

The Mauritshuis is happy to look back on an excellent year, not only in terms of the number of visitors, but also in terms of collection content and business developments. In 2019, we welcomed 481,667 visitors from all over the world, which was in large part due to the successful theme year *Rembrandt & the Golden Age*. This great number represented an increase of 65,333 visitors compared to 2018. With 31,288 visitors, the Prince William V Gallery also benefitted from this increase. Thanks in part to these visitor numbers, the Mauritshuis was able to maintain its strong financial position during the year under review.

Looking Back on 2019

In 2019, the museum commemorated the most important painter of the seventeenth century; we refocused on our own history, organisation and ambitions, and sought new ways to further transform the Mauritshuis into a museum for all. We concentrated on one of the veterans, Rembrandt van Rijn, with a series of exhibitions and activities. Rembrandt is extremely well represented in the Mauritshuis' permanent collection. Based on new art-historical research into these works, we were able to share with many visitors the artist and his position for the history of the Mauritshuis' collection.

After refocusing our ambitions, the museum has appointed Diversity & Inclusion as one of the most important spearheads in policy. The museum targeted more sections of society. We created exhibitions and developed activities for and with target groups who do not yet find their way to the museum so easily. We have listened to the many opinions, voices and discussions in society, and these have been given a podium in the museum. We want our audience, both young and old, to reflect society as a whole. But we also want to explore valuable alternative perspectives, rethinking our beliefs and preconceptions, together with our audience; in a critical and committed fashion, looking at who we are and how we have always interpreted and shared our permanent collection of seventeenth century painting and Dutch history. To this end, we experimented with a different type of programming, often in collaboration with new partner organisations or prominent individuals.

This approach will become an increasingly important part of our DNA in the years to come. In 2019, the different departments worked closely together on our ambition to be a museum for all. This is

emphasised by the new approach we have adopted in this annual report. Instead of listing the activities, we chose several overarching themes that characterised the year 2019 for the Mauritshuis. These themes show how the different departments of the Mauritshuis have jointly contributed to the museum's more sharply defined vision, mission and policy objectives.

In addition to this annual report, a separate financial report for 2019 has also been drawn up in accordance with the Handbook Accountability for Cultural Subsidies of the Ministry of Education, Culture and Science. The annual financial report includes an extensive review of the finances, a strategy to be pursued in the event of reduced revenues, the impact of Covid-19, the Cultural Governance Code and the management aspects with regard to the collection.

Rembrandt Year

In 2019, it was 350 years ago since Rembrandt van Rijn died, in 1669. In order to commemorate and celebrate this, a number of cities, museums and institutions joined forces in terms of programming and promotion. The exhibition *Rembrandt and the Mauritshuis*, festively inaugurated by Princess Beatrix, marked the start of the Rembrandt Year at the Mauritshuis at the end of January. In the summer, the family activity exhibit *Hello Rembrandt!* made for a particularly lively museum. Such an extensive interactive programme had never before been offered to families and children. A nice spin-off was that we were declared a *Kidsproof* museum by the children of Museumkids, making us one of the 60 most child-friendly museums in the Netherlands. The final chord of the Rembrandt Year was the exhibition *Nicolaes Maes - Rembrandt's versatile pupil*. This first international retrospective of the gifted painter featured some remarkable works on loan from Europe and the United States.

Shifting Image – In Search of Johan Maurits

Early spring heralded the opening of the exhibition *Shifting Image – In Search of Johan Maurits*, which explored different perspectives on the complex history of Johan Maurits and Dutch Brazil. The exhibition, created with Studio Louter and OPERA Amsterdam, received a gold award from Muse Design Awards in the category *Interior Design Exhibits, Pavilions & Exhibitions*. *Shifting Image* was prompted by the move of the bust of Johan Maurits from the foyer to the depot and the public debate that ensued in 2018. The great social engagement with regard to our museum decisions motivated us to place more prominently on the agenda the raising of awareness about Diversity & Inclusion within the internal organisation.

Luttichuys

In 2019, the museum acquired no paintings. For the first time, however, we benefited from the inheritance tax scheme, which makes it possible to pay inheritance tax due by donating a piece of art or other cultural object. In this manner, an intimate still life by Simon Luttichuys (1610-1661) was obtained from a Dutch private collection. This unexpected and welcome gift is an excellent addition to the collection.

Provenance History

In the past few years, the Mauritshuis – in close collaboration with external experts and advisors – has conducted extensive research into the provenance history of paintings in the collection from the period 1933-1945. At the end of 2018, three paintings of Nicolaes Berchem were acquired from a private owner with the support of the BankGiro Loterij and the Rembrandt Association. *Allegory of Spring*, *Allegory of Autumn* and *Allegory of Winter*. The fourth painting in the series – *Allegory of Summer* – has already been in possession of the Mauritshuis since 1992. Following the presentation of the reunited series of Berchem on 18 June 2019, the museum, the website and the periodical *Mauritshuis in Focus* devoted much attention to the NK collection and the provenance research for the period 1933-1945. The Mauritshuis will actively pursue this research in the coming years and publish the results thereof.

Behind the Scenes

In 2019, the human resources organisation was subjected to a thorough review and optimised where necessary. For example, the Marketing department has been reorganised and is now better equipped to reach new target groups and digital visitors, in addition to performing its existing tasks with regard to publicity, communication and marketing. In cooperation with Deloitte a digital strategy was devised for the coming years, which will lead, among other things, to a new website in 2020. The newly composed Development & Hospitality department will from now on focus on fundraising, the Service Desk, the international travel market, events and guided tours. In addition, the main points of a Strategic Plan (2021 – 2024) have been rolled out and the mission and vision have been sharpened and updated in the light of current views on inclusion and the social role of the museum in (inter)national context. Last year, the articles of association of the Mauritshuis have been restructured and brought fully in line with the new Cultural Governance Code, the ANBI status and other related legislation and regulations. The Supervisory Board regulations and management regulations have also been updated.

At the end of 2019, the coveted BREAAAM sustainability certificate was obtained 'Very Good'.

Support Partners

The Mauritshuis is blessed to have very loyal support partners, namely: the Friends of the Mauritshuis Foundation, the Johan Maurits Compagnie Foundation, the American Friends of the Mauritshuis and the Dutch Masters Foundation. The member organisations, as well as the Mauritshuis Business Platform, the Rembrandt Association and the main sponsors NN Group and the BankGiro Loterij, are invaluable. Many public funds, private funds and private benefactors are also essential to the museum's operations. Together, these support partners fulfil an increasingly important role in creating exhibitions, acquisitions and maintaining the high standard of research projects, publications and (peripheral) programming. Lastly, many thanks are due to the Ministry of Education, Culture and Science for their structural financial support and consistently pleasant cooperation.

Departure of Emilie Gordenker

After having worked as Director of the Mauritshuis for 12 years, Emilie Gordenker announced her move to the Van Gogh Museum in October 2019. The Mauritshuis is very grateful for her important contribution to the development of the museum – particularly the large-scale renovation and reopening in 2014. The year 2020 brings a change in the composition of the Management Board. Renée Jongejan, interim Business Director in 2019, was appointed Business Director in January 2020 and Martine Gosselink, from the Rijksmuseum, became Director on 1 April 2020.

The Future

The status quo of the museum and our ambitions represent a solid basis for the future. We are aware that since the recent outbreak of Covid-19, the world currently seems completely different and this also has repercussions for the Mauritshuis. A visit to the museum, enjoying good art and exciting exhibitions with others, strolling through museum galleries and attending group activities will undoubtedly have to be redesigned. We are facing challenging times, but based in part on the results of 2019, the Supervisory Board and the Management Board are looking with confidence to the year 2020.

Lokke Moerel

Chair, on behalf of the Supervisory Board | Mauritshuis

Renée Jongejan

Business Director, on behalf of the Management Board | Mauritshuis

Supervisory Board and Management Board in 2019

Supervisory Board

Lokke Moerel, *Chair*

Ila Kasem, *Vice Chair*

Rob Lelieveld, *Treasurer*

Titia Vellenga

Manfred Sellink

Ben Semeijns de Vries van Doesburgh

*(liaison with the Friends of the Mauritshuis Foundation,
joined the Supervisory Board on 1 March 2020)*

Management Board

Emilie Gordenker, *Director*

Renée Jongejan, *Business Director*

Martine Gosselink

Took over as director on 1 April 2020, succeeding Emilie Gordenker.
Emilie Gordenker stepped down on 31 December 2019, and was
appointed director of the Van Gogh Museum in early 2020.

Rembrandt van Rijn, *Two African Men*, 1661

The painting titles were reviewed with a critical eye and it was decided, for example, to change the title of a painting by Rembrandt from Two Moors to Two African Men.

01. Mission and Vision

The mission statement of the Mauritshuis conveys the essence of the organisation: *In our house we share the best of Dutch painting from the time of Rembrandt and Vermeer*. We are proud of the collection of world-class Dutch and Flemish paintings that is housed in historic buildings. Our aim is to share our collection and the associated knowledge with as diverse an audience as possible, both in the physical museum and in the digital environment. 'Sharing' is done in the most active sense of the word, as an interaction where we transfer knowledge and reflect new developments and ideas in society.

Our vision in this respect can be defined as follows: *To promote the Mauritshuis worldwide as the museum of Dutch painting from the times of Rembrandt and Vermeer*. We would like everyone who comes into contact with a painting from the time of Rembrandt and Vermeer to immediately think of the Mauritshuis as a source of information, knowledge and as a meeting place (both physical and digital). The Mauritshuis is the only museum specialised entirely in Dutch painting of that period, and we are constantly expanding and promoting our leading position in this field internationally, with both fellow professionals and the general public.

In 2019, we formulated our social objective as follows: *The Mauritshuis connects the present with the past, analysing its impact from an art-historical, scientific and educational perspective. The museum engages in an ongoing dialogue with a highly diverse public - both national and international - and contributes to current themes and social debate. The collection forms the basis for this, positioning it with a range of (social) partners in a context of changing themes and perspectives.*

This objective provides the Management Board and the Supervisory Board with a framework for strategy, policy and implementation, and shows how the organisation intends to relate to society. In doing so, the museum carefully balances artistic and business interests, as well as those of internal and external stakeholders.

02. Diversity & Inclusion

The Mauritshuis believes in inclusion. We want to initiate a dialogue about our collection and share all its stories with the diverse society in which we participate. To achieve this, we will consciously diversify our own organisation and network. This is fundamental to the future of the Mauritshuis. In 2019, this statement was formulated as a reference for all future activities in the museum. Diversity & Inclusion have been identified as key spearheads in policy, based on the intrinsic understanding that the associated values strengthen the social position as well as the organisation of the Mauritshuis.

Based on an analysis and the advisory report *The Mauritshuis as an inclusive house* by organisational advisor and coach Mavis Carrilho, the broadly-composed Diversity & Inclusion project group was set up at the end of 2019. External partners will join the group at a later stage in order to continue to focus outward. Intensive workshops were conducted with all employees, including tour guides and museum teachers (approximately 150 people), on important themes such as 'I versus the other', 'belonging or not', the 'achievements of the museum' and the 'opportunities and challenges' ahead.

The exhibition *Shifting Image – In search of Johan Maurits* and the associated scientific research, started in 2018 and running until 2022, was a catalyst for generating new insights about Diversity & Inclusion and will be integrated in the range of activities, the visitor guidance and the organisation in the coming years. The painting titles were reviewed with a critical eye and it was decided, for example, to change the title of a painting by Rembrandt [INV. 685] from *Two Moors* to *Two African Men*.

From 2019, we will be developing projects aimed at scientific excellence, transfer of knowledge, connection, accessibility and inclusiveness, taking the museum's collection as a starting point. The main challenge is to attract visitors from all sections of society and to develop a programme that is relevant and attractive to everyone. In order to achieve this, we will increasingly seek partnerships with organisations and communities outside the museum, who will also be given a voice in the programming.

03. Rembrandt Year

The theme year *Rembrandt and the Golden Age* was introduced to commemorate Rembrandt's death in 1669, 350 years ago. The year was inaugurated by Princess Beatrix in a festive manner in the Mauritshuis on 31 January. The moment also marked the opening of the exhibition *Rembrandt and the Mauritshuis*. During this exhibition, we showed all eighteen paintings ever added to the museum's collection under the name of 'Rembrandt'. The theme year was a great opportunity to emphasize that our collection includes an impressive eleven indisputable Rembrandts. This year, we also presented the new book, aimed at a large audience, *Rembrandt in the Mauritshuis*, with many stories about the collection history of these works by the great master.

With a generous contribution from the BankGiro Lottery, we were able to join forces with the Rijksmuseum, Museum de Lakenhal and Museum Het Rembrandthuis to allow even more Dutch people to become acquainted with the iconic artist. A Rembrandt newspaper was delivered to 3.5 million households; we presented Rembrandt news and a special Rembrandt bus was present at large events such as the Four Days Marches Nijmegen. This campaign contributed a great deal to spread knowledge about Rembrandt and the appreciation of his work.

In the summer, we presented the family activity exhibit *Hello Rembrandt!* Never before has such an extensive programme been offered to families with children between the ages of three and eleven. In this interactive exhibition, visitors were able to learn more about the world-famous painter. In the Art Workshop, there was an ongoing programme where everyone could try their hand at using paints, brushes and much more. For this purpose, we worked together with various social partners, such as community center *De Mussen*, so that many children who had never visited a museum before also came to the Mauritshuis.

The final chord of the Rembrandt Year was the exhibition *Nicolaes Maes – Rembrandt's versatile pupil*. This was the first international retrospective of one of the most beloved masters of seventeenth-century Dutch painting, featuring beautiful loans from Europe and the United States. Maes began his career painting biblical scenes, in which the influence of his teacher Rembrandt is clearly visible. His original depictions of everyday life were also a great source of inspiration for painters such as Pieter de Hooch and Johannes Vermeer. Newspaper *Trouw* wrote: *"Finally stepping out of the shadow of Rembrandt. He was an all-rounder and a master in portraits of children, interiors and hands."*

04. Shifting Image – In Search of Johan Maurits

In the song *Koning* (King) written by singer-songwriter Josephine Zwaan for the exhibition *Shifting Image – In search of Johan Maurits*, she sings “*It all depends on how you look – nothing is what it seems.*” A visitor remarked “*The different perspectives on the works really helped in learning to see things differently.*” The exhibition *Shifting Image* was the perfect opportunity to launch the theme Diversity & Inclusion. From various perspectives, we looked at the not uncontroversial figure Johan Maurits, and the ever evolving image of this man the museum is named after. In addition to artworks from the in-house collection, projections and an installation of the Mauritshuis made of sugar cubes, the exhibition also featured the modern replica of the bust of Johan Maurits. This bust was moved from the foyer to the depot in 2017, provoking public debate and much media attention. With the exhibition, the Mauritshuis embraced this debate and placed it in a broader perspective. A diverse group of experts have developed and shared stories to accompany the artworks in the exhibition – sometimes quite personal but also containing new scientific insights.

As part of the exhibition *Shifting Image – In search of Johan Maurits*, the museum actively contributed to the debate surrounding the colonial past through a number of multi-faceted programs during the *Shifting Saturdays*. This included the live talk show *Maurits talk* with host Deborah Cameron, a specially developed guided tour of the permanent collection and participation in *Keti Koti*, the commemoration of the abolition of slavery. These activities will be repeated in the coming years. A school project was also developed for secondary education with Zieraad Foundation, focussed on independent research and reflections on Johan Maurits from the students' perspective. This programme will form the basis for a new secondary vocational programme to be developed in 2020.

In many ways, *Shifting Image* is not an end point but a starting point. The discussion about the colonial past will become a permanent part of our programming and research. In 2019, preparations have been made for the start of the multi-year research project *Revisiting Dutch Brazil and Johan Maurits*, financed by the Gieskes-Strijbis Fonds. Working closely with historians, we want to play a key role in further deepening our knowledge of Dutch Brazil and the governorship of Johan Maurits van Nassau-Siegen.

*"Finally stepping out of
the shadow of Rembrandt.
He was an all-rounder
and a master in portraits
of children, interiors and
hands."*

The Eavesdropper, c. 1656, Wellington Collection, Apsley House (English Heritage), London

05. Provenance Research 1933–1945

In the past few years, the Mauritshuis – in close cooperation with external experts and advisors – has conducted extensive research into the provenance history of paintings in the collection from the period 1933–1945. During these years, the Nazis robbed works of art on a large scale, confiscated them or forced their sale. Jewish art owners in particular were victim of these practices. Objects that have been auctioned, sold privately or placed in storage during these years can, depending on the circumstances, be regarded as looted art. The Dutch government's restitution policy is aimed at returning works of art that were involuntarily given up between 1933 and 1945 to their rightful owners or their heirs.

The Mauritshuis also conducts extensive research into the provenance history of potential acquisitions. At the end of 2018, three paintings of Nicolaes Berchem were acquired from a private owner with the support of the BankGiro Loterij and the Rembrandt Association. *Allegory of Spring* INV. 1220, *Allegory of Autumn* INV. 1221 and *Allegory of Winter* INV. 1222. It was not possible to fully establish the provenance history of these three acquisitions, but no indications were found that they were in Germany or other Nazi-controlled countries in those years.

The three paintings – from an Amsterdam canal mansion – were originally part of a four season series that was split up at the end of the nineteenth century. The fourth painting in the series – *Allegory of Summer* – has already been in possession of the Mauritshuis since 1992. It is part of what is called the NK Collection. This includes objects that were looted, confiscated or purchased during the Nazi regime. After the war, they were placed under the management of the Dutch Government. In the last few decades, requests for restitution have been processed again and objects have been returned to the heirs of their rightful owners. Following the presentation of the reunited series of Berchem on 18 June, the museum, the website and the periodical *Mauritshuis in Focus* devoted much attention to the NK Collection and the provenance research for the period 1933–1945. The Mauritshuis will continue to actively pursue this research in the coming years and publish the results.

06. Visitors

In 2019, 481,667 people visited the Mauritshuis – an increase of 16% compared to 2018. This growth originated in equal measure from national and international visitors. The ratio between Dutch and foreign visitors was thus reasonably stable compared to the previous year: 40% came from abroad. The top 5 nationalities that visited were Japan, Germany, the United States, China and France. China is new to the top 5, at the expense of the United Kingdom. The largest percentage increase was seen among visitors from China and South Korea. In absolute numbers, these were Germany and China.

The main reason for the increase in visitor numbers was the Rembrandt Year and the exhibition *Rembrandt and the Mauritshuis*, which attracted a total of 62,500 more visitors than would be expected in a typical year. The other exhibitions were also well attended, with 50,199 visitors for *National Trust*, 33,526 visitors for *Shifting Image* and 18,161 children and adults for *Hello Rembrandt!* With 31,288 visitors, Prince William V Gallery recorded an increase of 3% compared to 2018.

In 2019, the Mauritshuis began a new segmentation of its target groups. We apply a division into eight segments, depending on how accustomed the target groups are to 'consuming' classical culture (museums, concerts, performing arts, etc.). The Mauritshuis is highly represented in the segments Classical Art Lover and High-End Culture Culture. The groups in which Mauritshuis has growth ambitions are the Urban Omnivore and the Urban Future Builder.

The Urban Omnivore is between 25 and 40 years old, resident of a (medium) large city, with higher education and an interest in culture. Culture is broadly defined here, from a festival to a museum visit. The busy schedule of the Urban Omnivores and their broad interest in culture mean that recreational activities compete with each other. The Urban Omnivore is open to attending unique experiences, mindfulness and committed to social significance. The Urban Future Builder is characterised by a diversity of people, often with a non-Western migrant background. This group is between 18 and 50 years old, focused on building a security in life and is greatly family-oriented. In 2020, we will further align the Mauritshuis' programming and communication with these target groups, as part of our aim to be a museum for everyone.

07. Digital Strategy

Following a reply from the Mauritshuis to a comment on a painting by Nicolaes Maes (26 November 2019), a 'top fan' wrote on Facebook: *"Haha, I had it all wrong. Thanks for pointing out what was really going on in the painting."* This type of online engagement and virtual visits are just as important to the Mauritshuis as visitors actually coming to the museum.

The number of online visitors to our website www.mauritshuis.nl reached 1,050,252 in 2019, of whom 752,673 were unique, an increase of 13% compared to 2018. The growth of online visits has come about both organically by having more people find the URL directly, as well as through paid campaigns and keyword advertising.

The amount of followers and the reach of our social channels also increased substantially in 2019 compared to 2018. By the end of 2019, the Mauritshuis had 76,500 followers on Instagram, a growth of 32%. Approximately 20% are Dutch, 80% live outside the Netherlands, particularly in the United States, Italy, Brazil and Spain. The Mauritshuis ranks fourth in an overview of the most hashtagged museums in the Netherlands (#mauritshuis). Also noteworthy was the increase in reach of our YouTube channel. We achieved a 165% growth to more than 1 million views in 2019.

In the coming years, we want to further expand this successful reach among virtual visitors by adapting the Mauritshuis' mission to the digital landscape. In 2019, we defined a new digital strategy in conjunction with Deloitte, which will be implemented in 2020. The focus of this strategy is on the (digital) visitor, as well as on the permanent collection and innovation in visitor guidance. All public communication and contacts – through the website, social media or apps – are integrated and have the aim of involving the (virtual) visitor worldwide in the museum's collection, knowledge and activities. High resolution digital images of the collection are available on the website, royalty free (Open Access). The museum actively pursues and seizes opportunities to innovate with new media and new techniques. In such instances, the museum works together with quality partners, such as the *Meet Vermeer* project, developed in partnership with Google Arts & Culture. To this end, we hired a Digital Engagement Project Manager in 2019, whose role is to lead projects in digital innovations.

08. Sustainability

At the end of 2019, the Mauritshuis received the news that the BREAAAM NL In-Use sustainability certificate had been obtained, with a score of 'Very Good', for building, management and use. This internationally recognised certification method assesses the sustainability of the museum building as well as its management and use. BREAAAM-NL evaluates based on eight categories, namely energy, materials, water, waste, health, transport, pollution and management. Numerous measures taken by the Mauritshuis in terms of sustainability in the recent period resulted in the high score.

During the renovation of the Mauritshuis, numerous measures were implemented that contributed to the sustainability of the building. In addition, procurement was sustainable and waste, including that from exhibitions, is sorted and disposed of separately. A clear environmental policy is in place which aims to use as little water and energy as possible and to reduce the ecological footprint. Last year, the lighting system operated in an economic and efficient manner, and this will be continued in 2020.

Photo: Ivo Hoekstra

A four seasons series of
Nicolaes Berchem, from an
Amsterdam canal mansion,
is reunited in the Mauritshuis
once more.

09. Review

Ⓐ Collection & Science

Acquisitions

The three paintings by Nicolaes Berchem and a pastel by Jean-Baptiste Perronneau acquired in 2018, as well as the painting by Pieter Lastman obtained on long-term loan from the Stichting Vrienden van het Mauritshuis, were presented in the museum during the year 2019. This year, no purchases were made, but the museum did benefit from the inheritance tax scheme, which makes it possible to pay the inheritance tax due by donating a piece of art or another cultural object. In this manner, it was possible to obtain an intimate still life by Simon Luttichuys (1610-1661) from a Dutch private collector. This unexpected and most welcome addition fits perfectly in the collection. The Mauritshuis strives to show not only the great names of the seventeenth century, but also the finest works by lesser-known artists.

Research

In addition to conservation and management, research is an essential part of daily museum practice. Not just research for exhibitions, but also stand-alone research projects. Three important projects could be entirely or largely completed. *The Lamentation of Christ* by Rogier van der Weyden and his studio was returned in its full glory to the permanent collection in November, after a restoration and research project of more than 18 months. During a two-day symposium, the new data generated by the research was shared with the scientific community.

The research project into the material use of Jan Steen, which was started in cooperation with Royal Dutch Shell in 2012 under the title *Partners in Science*, was successfully completed this year. More than 50 paintings by Steen (from the Mauritshuis and other collections) have been examined with a variety of techniques. The results of this study provide a detailed overview of his painting technique. In cooperation with Shell, a new application was developed, the 'statistical database'. In this way, the elemental composition of the primer layers and particles of the smalt pigment have been identified for further analysis. The results of the research were presented through lectures, posters and publications.

As part of the research project *Girl with a Pearl Earring*, started in 2018, the digital peer-reviewed journal *Heritage Science* published seven scientific articles; two more will follow in 2020.

Documentation and Archives

The pilot project *Online Collection Catalogue*, completed in 2019 and financed by the Johan Maurits Compagnie Foundation, has established a good basis for sharing scientific data. This data and information about the collection with additional visual material will be shared at various levels online in the near future. For this purpose, the collection registration system has been upgraded and customised, so that much more data, catalogue texts and technical documentation about the objects can be registered in two languages.

The project Digitalising Historical Archives (1816–1994), which has been ongoing since 2018 and has been partly funded by Metamorfoze has largely been completed. The transfer of the paper as well as the digital archive to the National Archive has been prepared in close consultation with the Ministry of Education, Culture and Science and is expected to take place in mid-2020.

Collection Management and Safety

Since October 2019, the Collection & Science department has been expanded to include a Collection Management Coordinator. This new position is specifically engaged in developing, securing and implementing procedures, protocols and risk analyses. So far, this task was entrusted directly to the Head of Collection & Science, but it became necessary to recruit a specialist to ensure responsible, safe and sustainable collection and data management for the future.

B Education

In addition to the existing offerings for adults, such as guided tours, family days and a broad range of classes for all levels of primary and secondary education, many new projects were started in 2019 and we experimented with our educational programming. This appealed to the existing public, but it was also aimed at new audiences, such as a specific community relevant to an exhibition. To this end, we worked together with various local, regional and national partners, from *Taal in de Buurt* in The Hague to *Festival De Betovering*, from healthcare organisation Middin to the Dutch Society of Dermatology and Venerology, and from community centre *De Mussen* in the Schilderswijk to the satirical news platform *De Speld*.

Education, Children and Families

For the first time, through the interactive exhibition *Hello Rembrandt!*, an educational package has been put together especially for families visiting the museum. This has successfully put the Mauritshuis on the map as a fun and educational family outing. Many families had never been to the museum before. During the summer holidays, 4,300 children took part in the programme at the *Art Workshop. Hello Rembrandt!* led to new partnerships with, among others, The Hague Library and *Jeugdformaat*, a specialised youth and parenting organisation in the Haaglanden region. In an effort to reach all children in the region of The Hague, we worked closely with the Vakantiepas Den Haag (Holiday Pass The Hague). A beautiful picture book was published in conjunction with publishers Leopold and writers Dieter and Ingrid Schubert: *Maurits Mouse & Rembrandt*. It is in high demand at the museum shop. The museum had set the target of welcoming 50,000 children, which was more than met in 2019, which saw 58,107 visitors under the age of 19.

Innovative Programming for Adults

The past year has been focused on broadening the public reach amongst adults. In addition to the activities already mentioned, in the context of *Shifting Image*, programming has been developed based on demand by specific audiences, such as people learning Dutch as a second language (in conjunction with the project *Taal in de Buurt* in the Hague), and pilots for and with people with a mental disability (in conjunction with the Musical Buddies foundation). In 2019, the museum introduced a museum version of binge-watching aimed at young adults: three hours of intensive watching art on Sunday afternoons. The creative programming for adults has been further expanded with a comprehensive photography course inspired by Rembrandt, painting with oil paint and the walk-in workshop *Paint a Winter Landscape*.

Visitor Guidance

The Mauritshuis' visitor guidance is aimed at every type of visitor – young and old, as well as both new and experienced museum visitors. For all visitors there was a multimedia tour in the form of a free app available in nine languages. Tour operators can also use simple audio tours (in nine languages) to explore the highlights of the collection. Leaflets are published for each exhibition and guided tours are offered. For interested art aficionados, three issues of *Mauritshuis in Focus* have been published – a magazine in which art-historical research is offered in an accessible manner. In 2019, the visitor guidance in the Gallery has been updated and a

family package in Chinese has been developed. Tour guides and museum teachers were further trained in interactive visits and provided with information and new scientific insights about the collection through additional themed tours. Special attention was also paid to the terminology used during guided tours and museum lessons, in order to reflect the social debate on the present day connotations of certain words.

© Marketing

In addition to marketing the three exhibitions and programming, the permanent collection became more central to marketing and communication of the Mauritshuis in 2019. The ambition is to familiarise potential visitors with the unsurpassed collection of old masters, in a building from the same period as the works on display. Continued storytelling is increasingly at the heart of the approach of those interested, continually telling stories that connect the permanent collection with the Mauritshuis brand. We also believe it should be more known that behind the stately facade, there is a modern and innovative museum. We have devoted a great deal of attention to new initiatives (such as the *Rembrandt Reality* app and the music project *View the Mauritshuis With Your Ears*) that make you see and experience this in the museum itself and in the virtual world. In the past year, a new digital strategy has been developed (see p. 80) to involve virtual visitors worldwide as of 2020 in the museum's collection, knowledge and activities. In order to reach new target groups, we have organised a wide range of contemporary and accessible activities where we look at the collection from different perspectives.

Maurits&

Maurits&, funded by our main sponsor NN Group, is a series of exciting after-work events, where a prominent personality acts as the museum's guest director for the evening. On Thursday evenings, under the motto 'art, inspiration and conviviality', a diverse and appealing programme was developed, from music, dance and film to spoken word, theatre and painting or photography workshops. Guest directors this year were journalist/writer Corine Koole, surgeon Frank IJpma, writer/theatre maker Marjolijn van Heemstra, presenter Humberto Tan, speed skater Erben Wennemars and three-time world champion breakdance Menno van Gorp.

View the Mauritshuis With Your Ears

In 2019, the Mauritshuis launched a new music project in which singer-songwriters were asked to find inspiration within the museum and write a song about a painting from the collection. In a fusion of classical painting and contemporary music, of word, sound and image, a special work of art is approached in a very unique way. In this way, the museum appeals to new target groups of young music fans, people who are not yet familiar with the Mauritshuis. The first three artists announced in 2019 were Spinvis, MEROL and Harrie Jekkers. "*I've known you for a little while in an eternal moment...*" Spinvis sang during an intimate mini concert for the launch of his song *Parel* (Pearl) in the museum foyer. 300 fans attended for free and the first edition of *View the Mauritshuis With Your Ears* received national coverage in the press, online, on radio and in social media.

The Press on the Mauritshuis

In 2019, the Mauritshuis achieved more than 14 million euros in PR media value (source: Clip-it). This is 38% more than the previous year. A large part of this growth came from the considerable media attention for *Shifting Image – In search of Johan Maurits*. The Rembrandt Year, with its opening by Princess Beatrix, also attracted national media attention, including from the NOS Journaal, RTL Late Night, Telegraaf and the Algemeen Dagblad. The exhibition about Nicolaes Maes, the departure of Emilie Gordenker and the music project *View the Mauritshuis With Your Ears* brought a great deal of press attention and media value.

Ⓓ Development & Hospitality

The Development & Hospitality department began work mid-2019. It is a department that operates between commerce, relationship management and hospitality and focuses on fundraising, the Service Desk, the international travel market (Travel Trade), events and guided tours. The activities of Development & Hospitality are therefore closely connected with a large part of the museum's activities. The additional income generated finances a wide range of expenditure, ranging from exhibitions to publications and from research to staffing costs. The department also takes care of an important part of the contact with the general public and the activities of the Travel Trade attract many (new) visitors.

Main Sponsors

The two main sponsors of the Mauritshuis are NN Group and the BankGiro Loterij. They contribute both financially and in terms of content. The BankGiro Loterij financed the major publicity campaign *Everybody a Rembrandt* and in the spring, in conjunction with NN, the app *Rembrandt Reality* was launched. In this app, visitors can step into the painting *The Anatomy Lesson of Dr. Nicolaes Tulp* from 1632. In autumn we also presented the music project *View the Mauritshuis With Your Ears* in cooperation with NN, in which well-known Dutch singer-songwriters were inspired by paintings from the museum's collection.

Business Partners

All our business partners are brought together in the Mauritshuis Business Platform (formerly Confrérie Pictura) – a meeting place of innovative companies, scientists, creatives and policymakers. We organise high-quality events for these partners and for a wide range of Dutch and international organisations. These activities generate extra income and enable us to introduce our collection to new target groups. Highlights included the dinner event for dignitaries at the Global Entrepreneurship Summit (GES) in June and an event for a large credit card company. Certain organisations are loyal customers and visit several times a year. A special example is the river cruise company Tauck. In 2019, they organised nine exclusive evenings with dinner and a visit to the collection. The partnership with Tauck was established by the International Sales Manager who is specialised in the Travel Trade. The objective of developing this market is to generate more visitors and income for the museum through the various international tourism sectors. This is done in cooperation with The Hague & Partners, the Netherlands Board of Tourism and Conventions (NBTC) and fellow tourism partners from within and outside the museum sector.

Funds, Foundations and Private Individuals

Funding of our projects is increasingly obtained by combining a variety of different sources. A good example is the exhibition *Shifting Image – In search of Johan Maurits*, which was made possible by the Friends of the Mauritshuis, the Johan Maurits Compagnie, the Mondriaan Fund and the VSBfonds. The Gieskes-Strijbis Fonds is the long-term benefactor of the research project on Johan Maurits that started after this exhibition.

In 2019, much attention was devoted to benefactors, too. These are private individuals who support specific projects or include the Mauritshuis in their will. In recent years, the number of Friends, Donators and Companions has remained relatively stable. This also applies to the American Friends and the donators of the Dutch Masters Foundation. Investments will have to be made in the coming years in the partnerships with these individuals, in order to counter the risk of declining private benefactors and to find new opportunities for growth.

Ⓔ Human Resources

In 2019, the museum had a staff of almost 62 FTEs, divided among 80 employees. 59 of these employees (54.66 FTEs) have a permanent contract of employment, and 21 employees (7.11 FTEs) have a temporary position. In addition, there are employees from external temporary employment agencies (25 FTEs), such as service desk operators, tour guides, museum lecturers and security and safety staff. In order to give students work experience, a generous internship policy is in place with 26 interns in 2019. For a number of years, the museum has also been an accredited training company; the Security & Safety department in particular has a strong synergy in this area. The shop and information desk of the Mauritshuis are staffed by a large group of approximately 150 highly motivated volunteers, who are directly managed by the Friends of the Mauritshuis Foundation. Five volunteers work in the museum itself.

Organisational Structure

In 2019, we reassessed the organisational structure. The departments Collection & Science, Marketing & Communication and Education will from now on be headed by the Director. The business director is responsible for the departments Financial Affairs, Facility Management, Development & Hospitality, Human Resources and Secretariat, as well as the Museum Shop. The Marketing department is subdivided into Marketing & Communication and Development & Hospitality. With a view to the focus on digital marketing, a number of new roles have been created: 'project leader digital engagement', 'content marketer' and 'online marketer'. A marketer has also been recruited especially for international target groups. The Department of Facility Management has been supplemented with extra security guards (2.5 FTEs) and an additional staff member for Facility Management, prompted by an increase in the number of visitors and the in-house management and maintenance of the (museum) buildings (since 2017). A collection

management coordinator, responsible for protocols, procedures and risk analyses, has been appointed to bolster the Collection & Science department.

Personnel

In 2019, the rate of absence due to illness was 3.42%. Even though this is a modest figure, it should be noted that long-term absenteeism is on the increase. It was therefore decided to purchase sickness absenteeism insurance. Additionally, in consultation with the Works Council, a collective insurance policy has been procured for (partial) occupational disability for all employees with an employment contract. For the purpose of good employment practice, the museum finances half of this policy, too. In line with the Social Agreement 2013, which also applies to the Museum Collective Labour Agreement, the right to unemployment benefits (WW) has been extended from two to three years. This 'reinstatement' (before 2016, the benefit was paid for three years) was effected in the museum last year. The flexible workforce would be impacted by the WAB (Labour Market in Balance Act), which came into effect on 1 January 2020. Much attention was devoted to this at the end of 2019, and it was decided to 'transfer' these employees, under the same employment terms and conditions, to the temporary employment agency Hôtes Culture, specialised in providing tour guides and museum teachers.

In 2019, the traditional performance and assessment cycle was abandoned. The emphasis has shifted towards motivation and defining learning objectives. Employees are jointly responsible for the process and are invited once a year to participate in a feedback session with a colleague (a different colleague each year). In the past year, the process of redefining all roles was completed, whereby a number of job titles were rewritten to better match the job content. The museum applies a Protocol on Inappropriate Conduct (including a complaints procedure), which includes an internal and external confidant as well as a complaints committee. Alongside the Works Council chair and the Business Director, an external member was added to the Complaints Committee last year. The committee is thus complete.

In the course of 2020, the website of the Mauritshuis will feature an overview of all the employees and their roles.

Ⓕ Facilities

Behind the scenes, the museum has not been idle. As previously noted, the Mauritshuis received the news in late 2019 that it had been awarded the BREAAAM NL In-Use sustainability certificate with a score of 'Very Good' for building, management and use. This internationally recognised certification method assesses the sustainability of the museum building as well as its management and use.

After years of consulting with the vendor, the in 2014 incorrectly supplied cooling pipes were successfully replaced, which involved a large-scale operation in the historic building and in the Pleingebouw building. Last autumn, the tenancy agreements for Plein 29 (Museum) and Plein 26 (Wing) were finally signed with the Rijksvastgoedbedrijf (Central Government Real Estate Agency, RVB). The buildings will remain the property of the state, while maintenance and management will be the responsibility of the museum.

The upcoming renovation of the Binnenhof is expected to have far-reaching implications for the building, the security of the collection and business operations. In order to prepare for this situation, a series of preliminary sessions commenced in the autumn of 2019 with staff from various departments, under the direction of specialists from the National Heritage Laboratory of the Cultural Heritage Agency of the Netherlands (RCE). Based on the QuickScan method, risks have been mapped out and points for attention have been identified. This process will continue in 2020, in order to implement a number of risk reduction measures.

The experiences around the exhibition Shifting Image were an excellent opportunity to further develop and shape the theme Diversity & Inclusion on a larger scale.

Photo: Ivo Hoekstra

10. Summary Financial Report

Balance sheet on 31 December 2019

(EUR x1,000)

Assets	At 31 December 2019	At 31 December 2018
<hr/>		
Tangible fixed assets		
Inventory	583	487
Financial fixed assets		
Deferred compensation for outstanding maintenance	330	367
Total fixed assets	913	854
<hr/>		
Current assets		
Inventories	25	27
Claims	2.298	3.278
– Debtors	733	881
– Taxes and social security premiums	206	286
– Other receivables and accrued assets	1.359	2.111
Liquid assets	15.237	11.273
Total current assets	17.560	14.578
<hr/>		
Total assets	18.473	15.432

Balance sheet on 31 December 2019

(EUR x1,000)

Liabilities	At 31 December 2019	At 31 December 2018
<hr/>		
Equity		
Reserves		
– General reserve	1.538	3.060
– Appropriated reserve	6.400	4.035
– Assets objective	0	26
– Operational assets	0	480
Long-term capital		
– Ministry of Education, Culture and Science (OCW) Appropriation Fund	86	86
Total equity	8.024	7.687
<hr/>		
Acquisition Fund	6.160	4.208
<hr/>		
Provisions		
– Provisions for service anniversaries	25	28
– Provisions for sponsor obligations	0	9
– Provisions for major maintenance	882	625
– Provisions for incapacity to work	133	0
Total provisions	1.040	662
<hr/>		
Debts		
Long-term debts	1.239	823
– Long-term debts	10	35
– OCW housing grant still available	1.229	788
Current liabilities	2.010	2.052
– Accounts payable	766	631
– Taxes and social security premiums	177	193
– Other debts and accrued liabilities	1.067	1.228
Total debts	3.249	2.875
<hr/>		
Total liabilities	18.473	15.432

2019 statement of revenues and expenditures

(EUR x1,000)

Revenues	2019	2018
Subsidies	4.312	4.195
Admission tickets	4.965	4.292
Sponsoring	2.221	1.087
Other contributions	2.983	2.658
Sales proceeds	67	62
Other direct revenues	304	346
Other indirect revenues	346	374
Total revenues	15.198	13.014

Expenditures	2019	2018
Employee expenses		
Salaries	3.925	3.942
Hiring of third parties	1.849	1.483
Training expenses	24	14
Other employee expenses	182	-1
Total personnel costs	5.980	5.438
Depreciation		
Operations inventory	131	109
Museum inventory	10	9
Total depreciation	141	118
Miscellaneous expenditures		
Acquisitions	0	5.921
Rental fees	1.127	1.094
Housing costs	1.693	1.665
Organisation costs	953	829
Activity costs	3.036	1.954
Total miscellaneous expenditures	6.809	11.463
Total expenditures	12.930	17.019
Balance from regular operations	2.268	-4.005
Financial revenues and expenditures		
Interest revenues	3	19
Revenues and expenditures in previous years	18	8
Total financial revenues and expenditures	21	27
Acquisition fund mutation	-1.952	4.369
Operating result	337	391

Remuneration

As of 1 January 2013, the Public and Semi-public Sector Senior Officials (Standard Remuneration) Act (WNT) has come into effect. These accounts are drawn up on the basis of the following regulations applicable to the Mauritshuis: The WNT general maximum remuneration. The maximum remuneration in 2019 for the Mauritshuis is €194,000. The individual WNT maximum per person or position shown is calculated in proportion to the number of hours worked (and for senior officials the duration of employment), whereby the contracted hours of employment may never exceed 1.0 FTE for the calculation.

Remuneration Senior Executives

Amounts x € 1	E.E.S. Gordenker	R.C.M Jongejan	S.M. Uitdenbogaard
Position (s)	Director	Business Director a.i.	Former Business Director
Period employed in 2019	1/1 - 31/12	10/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Tenure (in fte)	1,0	0,89	1,0
Former high-ranking official	No	No	No
Employee contract	Yes	Yes	Yes
If not, employed longer than 6 months within 18 months?	Yes	Yes	Yes
Individual WNT-maximum 2019	194.000	167.720	194.000
Remuneration			
– Remuneration	159.366	74.038	145.002
– Taxable expenses allowance	0	0	0
– Deferred remuneration	23.913	9.042	13.851
Total remuneration 2019	183.279	83.080	158.853
2018			
– Period employed in 2018	1/1 - 31/12		1/1 - 31/12
– Tenure (in fte)	1,0		1,0
Remuneration 2018			
– Remuneration	154.747	n/a	140.213
– Taxable expenses allowance	0		0
– Deferred remuneration	23.679		13.623
Total remuneration 2018	178.426		153.836
Individual WNT-maximum 2018	189.000		189.000

In addition to the above-mentioned top officials, no other officers with an employment relationship received a salary above the individually applicable threshold in 2019. The members of the Supervisory Board fulfil their duties unpaid.

Explanatory notes to the balance sheet of 31 December 2019

General Accounting Principles

The annual report has been drafted in accordance with the regulations of the Ministry of Education, Culture and Science. The information in this Summary Financial Report is taken from the annual accounts approved on 30 March 2020. The valuation and determination of the results are based on historical costs. Unless stated otherwise, assets and liabilities are included at nominal value. Revenues and expenditures are allocated to the year they relate to, regardless of whether they led to income or expenditure. Revenues are only included to the extent that they have been realised on the balance sheet date. Expenditures and risk originating at the end of the year under review are taken into account if known prior to adoption of the financial statements. The principles used for valuation and determination of the results have not changed since the previous year. Amounts are rounded to the nearest thousand euros.

Reflections on 2019 and the Financial Results

The success of the Rembrandt exhibitions contributed greatly to the 481,667 visitors in 2019, exceeding the budgeted number of 430,000 by a large margin. With the admission ticket for the Mauritshuis, 31,288 visitors visited the Gallery free of charge in 2019, achieving the target of 30,000.

The financial year 2019 ended with a positive result of €337,100. It is gratifying to note that the revenues have increased, but it should be noted that the result has been positively influenced by activities that have not yet taken place for various reasons. The budgeted result for 2019 was - €1,072,700 because exhibitions were initially not covered. However, thanks to additional efforts, this provision was achieved in the financial year.

The Mauritshuis had a number of separately designated reserves on the balance sheet at the end of 2018. In 2019, the Supervisory Board and the Board of Directors decided to reduce and rearrange these reserves.

Result Appropriation

Upon approval by the Supervisory Board, the result will be appropriated to the various elements of the Equity in conformity with the 2019 result appropriation proposal.

Tangible Fixed Assets

The Mauritshuis and Prince William V Gallery buildings are property of the State of the Netherlands and are rented from the Rijksvastgoedbedrijf (Central Government Real Estate Agency, RVB). The majority of the collection is owned by the State. An important external lender is the Friends of the Mauritshuis Foundation. A relatively minor part of the collection was acquired in management by long-term loan from third parties.

Equity

The equity of the Mauritshuis amounted to €8,024,300 as at 31 December 2019. This is an increase of €337,100 compared to 2018, due to the positive result. The Mauritshuis had a number of separately designated reserves on the balance sheet at the end of 2018. In 2019, the Supervisory Board and the management decided to reduce and rearrange these reserves. The result of this is that, at 31 December 2019, in addition to the general reserve (€1,538,400), a reserve for continuity (€5,400,000) and a reserve for public relations (€1,000,000) have been established.

Post balance sheet events 31 maart 2020

Financial consequences of the Covid-19 virus

On government orders, we had to close our doors indefinitely on March 12, 2020 due to Covid-19. The vast majority of employees is working from home, with the limited physical presence of some essential roles.

The largest percentage of the museum's income comes from direct income, the largest component of which is derived from entrance fees. In addition to the loss of these revenues, the income from guided tours, rental spaces and events in 2020 will be lower than expected.

While the museum remains closed, staff costs continue. The Mauritshuis has submitted a request to the governmental scheme known as the Temporary Emergency Bridging Measure for Sustained Employment (NOW - *Noodfonds Overbrugging Werkgelegenheid*). The costs in terms of organisation and activities will decrease organisation-wide; of the three planned exhibitions in 2020, one will definitely be cancelled. As a result, the associated costs will no longer be incurred.

In the most negative scenario, closing until December 31, 2020, the expected result will be - €3,126,200. For the sake of caution, specific project contributions have not been taken into account as these have not yet been formally pledged at the present time. If the epidemic continues to spread until April 1, 2021, a year after the recent corona outbreak, the deficit will further increase by €1,050,000.

Given that fact that in the past, and in anticipation of setbacks, the Mauritshuis has put in place financial buffers, as shown by the equity on the balance sheet, it is expected that this corona epidemic will have no negative impact in the short and medium term in terms of continuity. It goes without saying that the continuity reserve will be brought back to the desired level as soon as possible. Considering recent developments and with all due diligence for the future, it is envisaged that the continuity reserve will be increased from nine months to a period of one year.

*In addition to the great names
from the seventeenth century,
the Mauritshuis strives to display
the very best works by lesser-known
artists.*

11. Programme for 2020-2021

Nicolaes Maes – Rembrandt's Versatile Pupil

17 October 2019 – 19 January 2020

George Stubbs – The Man, the Horse, the Obsession

20 February – 30 August 2020

Alone with Vermeer – 'The Most Beautiful Painting in the World'

26 September 2020 – 3 January 2021

Fleeting – Scents in Colour

11 February – 6 June 2021

Hello Vermeer!

10 July – 5 September 2021

Facelifts and Makeovers

7 October 2021 – 9 January 2022

12. Appendices

Ⓐ Awards and Nominations

Awards

The exhibition *Shifting Image – In search of Johan Maurits*, in partnership with Studio Louter and OPERA Amsterdam, received a gold award from the Muse Design Awards in the category of *Interior Design Exhibits, Pavilions & Exhibitions*.

The exhibition *Rogier van der Weyden Unveiled*, in partnership with Studio Louter and OPERA Amsterdam, received a platinum award from the Muse Design Awards in the category of *Interior Design Exhibits, Pavilions & Exhibitions*.

Edwin Buijsen, Head of Collections, received the Karel van Mander Prize for his dissertation *The production of paintings by Adriaen van de Venne (1589-1662)* during the Lustrum Symposium of the Association of Dutch Art Historians (VNK) on 11 October. *Tradition – Innovation – Commerce (2018)*.

The Mauritshuis has received a *BREEAM in-Use 3 star* certification for the building. The certificate was issued by the Dutch Green Building Council (DGBC).

The Mauritshuis was proclaimed by the children of Museumkids as a Kidsproof museum. This makes the museum one of the 60 most child-friendly museums in the Netherlands.

Nominations

The exhibition *Shifting Image – In search of Johan Maurits*, in partnership with Studio Louter and OPERA Amsterdam, was nominated for the SBID awards in the category *Public Space Design*.

The exhibition *Shifting Image – In search of Johan Maurits*, in partnership with Studio Louter and OPERA Amsterdam, was nominated for the Frame Awards in the category *Exhibition of the Year 2019*.

The exhibition *Rogier van der Weyden Unveiled*, in partnership with Studio Louter and OPERA Amsterdam, was nominated for the Frame Awards in the category of *Exhibition of the Year 2019*.

ⓑ Acquisitions

The following painting was acquired for the Mauritshuis in 2019:

Simon Luttichuys (1610–1661)

Still Life with Chinese Vase, Hazelnuts and Orange

± 1650–1660

Panel, 30 x 23 cm

[INV. 1223]

Acquired by the State through the Inheritance Scheme, 2019

> See Q. Buvelot, 'A Simon Luttichuys for the Mauritshuis', *Mauritshuis in Focus* 33 (2020), no. 1, pp. 24–29

For this painting, a 17th-century frame was acquired at *Sainthill Lijsten*, Haarlem:

Anonymous (Northern Netherlands)

Dutch 'Robbel' Frame

(± 1650)

Ebony

[INV. 1224]

Mr. Philip van Beeck Calkoen donated an oak 18th century ball-leg table (with later additions), which will be used to decorate the museum galleries.

The acquisitions of three paintings by Nicolaes Berchem and a pastel by Jean-Baptiste Perronneau, obtained in 2018, as well as the painting by Pieter Lastman obtained on long-term loan from the Friends of the Mauritshuis Foundation, were displayed in the museum during the year under review. All these acquisitions were described in detail in *Mauritshuis in Focus*. An early 19th-century empire frame from the museum collection was adapted and restored for a pastel by Perronneau, by *Sainthill Lijsten*, Haarlem.

Ⓒ New Picture Frames

During the year under review, the museum commissioned new picture frames for the following works, often thanks to support from patrons:

- Nicolaes Berchem, *The Infancy of Zeus*, [INV. 11]

Sponsored by Carlo A. van Oosterhout and Michael J. Ripps.

- Nicolaes Berchem, *Allegory of Spring, Allegory of Autumn and Allegory of Winter*, [INV. 1220, 1221, 1222]

(acquired in December 2018)

- Nicolaes Maes, *Portrait of Cornelis ten Hove (1658-1694) & Portrait of Catharina Dierquens (1664-1715)*, [INV. 717, 718]

Both sponsored by the International Friends of the Mauritshuis

- Rogier van der Weyden (and studio), *The Lamentation of Christ*, [INV. 264]

Sponsored by a fund that wishes to remain anonymous.

- Anonymous Flemish (formerly attributed to Master of the Brandon Portrait), *Portrait of a Man with a Samson Medal*, [INV. 752]

Sponsored by the Stichting Smits van Oyen 'Maak het verschil' [Make a difference] Fund.

Ⓒ Exhibitions

National Trust –

Dutch Masters from British Country Houses

11 October 2018 - 6 January 2019

Rembrandt and the Mauritshuis

31 January - 15 September 2019

Shifting Image –

In Search of Johan Maurits

4 April - 7 July 2019

Hello Rembrandt!

20 July - 15 September 2019

Nicolaes Maes –

Rembrandt's Versatile Pupil

17 October 2019 - 19 January 2020

④ Loans Overview

Short-Term Loans Received

(as of 31 December 2019: 52 paintings)

For the exhibition *National Trust – Dutch Masters from British Country Houses* 22 paintings were received on loan from the National Trust; see *National Trust – Dutch Masters from British Country Houses*, The Hague–Zwolle 2018.

An indemnity guarantee for the *National Trust* exhibition was granted by RCE on behalf of the Minster for Education, Culture and Science.

For the exhibition *Nicolaes Maes – Rembrandt's Versatile Pupil* 30 paintings were received on loan from various lenders at home and abroad; see *Nicolaes Maes*, The Hague–London–Zwolle 2019.

Outgoing Short-Term Loans to Exhibitions in the Netherlands and Abroad

(as of 31 December 2019: 35 loans, being 31 paintings)

Joy and Sorrow – Dutch Families in Prosperity and Adversity

Enschede, Rijksmuseum Twenthe

8 September 2018 - 6 January 2019

- Wybrand Hendriks, *Portrait of Jacob Feitama and his Wife, Elisabeth de Haan*, [INV. 827]

For the Love of Art

Otterlo, Kröller-Müller Museum

30 September 2018 - 3 February 2019

- Dirck de Bray, *Still Life with a Bouquet in the Making*, [INV. 1166]
- Roelant Savery, *Vase of Flowers in a Stone Niche*, [INV. 1213]

Frans Hals and the Moderns

Haarlem, Frans Hals Museum

13 October 2018 - 24 February 2019

- Frans Hals, *Laughing Boy*, [INV. 1032]

William of Orange is Here!

Delft, Museum Prinsenhof

19 October 2018 - 3 March 2019

- Michiel van Mierevelt (studio of), *Portrait of Louise de Coligny*, [INV. 97] (see also under long-term loans)

The Orléans Collection

New Orleans, New Orleans Museum of Art

26 October 2018 - 27 January 2019

- Peter Paul Rubens, *The Triumph of Rome: The Youthful Emperor Constantine Honouring Rome*, [INV. 837]

Work, Pray and Admire – A New View on Art and Calvinism

Dordrecht, Dordrechts Museum

11 November 2018 - 26 May 2019

- Cornelis Troost, *Jan Claasz or the Supposed Servant Girl: Saartje Jans is Asked for her Hand in Marriage*, [INV. 180]
- Cornelis Troost, *Jan Claasz or the Supposed Servant Girl: Reinier Adriaanz's Declaration of Love*, [INV. 181]

Rembrandt and Saskia – Love in the Dutch Golden Age

Leeuwarden, Fries Museum

24 November 2018 - 17 March 2019

Kassel, Museumslandschaft Hessen Kassel

12 April - 11 August 2019

- Gerard ter Borch, *Woman Sewing Beside a Cradle*, [INV. 1133]
- Pieter Codde, *Merry Company with Masked Dancers*, [INV. 392]

Herman Boerhaave and the Golden Age of Science

Leiden, Rijksmuseum Boerhaave

30 November 2018 - 1 September 2019

- Arent de Gelder, *Portrait of Herman Boerhaave*, [INV. 757]

Utrecht, Caravaggio and Europe

Utrecht, Centraal Museum

15 December 2018 - 24 March 2019

München, Alte Pinakothek

17 April - 21 July 2019

- Hendrick ter Brugghen, *The Liberation of Peter*, [INV. 966]

The Naked Truth – A European History

Enschede, Rijksmuseum Twenthe

27 January - 16 June 2019

- Abraham Bloemaert, *Feast of the Gods, possibly the Feast at the Wedding of Peleus and Thetis*, [INV. 1046]
- Bartholomeus Breenbergh, *Landscape with Nymphs (and Diana?)*, [INV. 1098]
- Jacob Jordaens, *Nymphs Cutting Off Pan's Beard*, [INV. 849]

Festivals and Fetes in Bruegel's Time

Cassel, Musée de Flandre

16 March - 14 July 2019

- Jacob Savery, *Fair on St Sebastian's Day*, [INV. 156]
- David Vinckboons, *Country Fair*, [INV. 542]

Early Rubens

San Francisco, Legion of Honor

6 April - 8 September 2019

Art Gallery of Ontario

12 October 2019 - 5 January 2020

- Rubens, *Portrait of Michael Ophovius*, [INV. 252]

Frans Hals -**A Zeeland Master from the Golden Age**

Zierikzee, Stadhuismuseum

14 April 2019 - 29 March 2020

- François Ryckhals, *Boy Sleeping in a Barn*, [INV. 929]

BEET! -**Fishing for Hidden Meanings**

Dordrecht, Dordrechts Museum

29 June - 10 November 2019

- Aelbert Cuyp, *Equestrian Portrait of Pieter de Roovere*, [INV. 25]

Velázquez, Rembrandt, Vermeer -**Parallel Visions**

Madrid, Museo Nacional del Prado

25 June - 29 September 2019

- Gerard ter Borch, *Self-Portrait*, [INV. 177]
- Frans Hals, *Portrait of Jacob Olycan*, [INV. 459]
- Frans Hals, *Portrait of Aletta Hanemans*, [INV. 460]
- Jan Steen, *Woman Playing the Cittern*, [INV. 779]

Pieter de Hooch in Delft -**From the Shadow of Vermeer**

Delft, Museum Prinsenhof

11 October 2019 - 16 February 2020

- Pieter de Hooch, *A Man Smoking and a Woman Drinking in a Courtyard*, [INV. 835]

Rembrandt-Velázquez -**Dutch and Spanish Masters**

Amsterdam, Rijksmuseum

11 October 2019 - 19 January 2020

- Rachel Ruysch, *Vase with Flowers*, [INV. 151]

The Witch of Dongen -**An Artists' Village in the 19th Century**

Breda, Stedelijk Museum

12 October 2019 - 26 January 2020

- Meindert Hobbema, *Wooded Landscape with Cottages*, [INV. 1061]

Rubens, Van Dyck and the Splendour of Flemish Painting

Budapest, Museum of Fine Arts

30 October 2019 - 16 February 2020

- Adriaen Brouwer, *Fighting Peasants*, [INV. 919]
- Frans Francken de Jonge, Paul Vredeman de Vries, Anoniem (Southern Netherlands), *Ballroom Scene at a Court in Brussels*, [INV. 244]

Young Rembrandt - Rising Star

Leiden, Museum De Lakenhal

2 November 2019 - 9 February 2020

- Rembrandt, *Simeon's Song of Praise*, [INV. 145]
- Rembrandt-kopie, *Portrait of Rembrandt with a Gorget*, [INV. 148]

Long-Term Loans Received

(as of 31 December 2019: 68 objects, being 53 paintings and 15 other objects)

Two changes took place in 2019:

- Gerrit van Honthorst, *Portrait of Stadholder Frederik Hendrik (1584-1647)*

- Gerrit van Honthorst, *Portrait of Amalia van Solms-Braunfels (1602-1675)*

Both returned to Royal Collections, The Hague (on loan since 2015).

Long-Term Loans of Objects Within the Netherlands

(as of 31 December 2019: 155 objects, being 131 paintings, 5 drawings, 14 sculptures and 5 other objects)

The following changes took place in 2019:

- Michiel van Mierevelt (studio of), *Portrait of Louise de Coligny*, [INV. 97].

On long-term loan to Museum Prinsenhof, Delft

- Gabriël Metsu, *The Triumph of Justice*, [INV. 95].

On long-term loan to Museum De Lakenhal, Leiden

Long-Term Loans of Objects Outside the Netherlands

(as of 31 December 2019: 5 objects, being 3 paintings and 2 pastels)

No changes took place in 2019.

Transferred

(as of 31 December: 11 notebooks)

Eleven notebooks by former director Abraham Bredius, obtained in 1991 from Paul Mellaart as a gift thanks to the mediation of art dealer Rob Noortman (see the *Mauritshuis Newsletter* 4 [1991], no. 4, p. 6 and image 4)

Transferred to the RKD-Netherlands Institute for Art History, The Hague.

⑤ Lectures at the Mauritshuis (selection)

Employees of the Mauritshuis gave various lectures, interviews and guided tours in 2019 in connection with exhibitions, during conferences and other receptions. Special activities and gatherings were organised, sometimes in partnership with other institutions. Below is a selection of highlights.

Symposium:

Revisiting Dutch Brazil – New Research into Johan Maurits and the Dutch Presence in Brazil

6 June

The Mauritshuis organised a symposium where historians shared their recent research into the history of the former Dutch colony in Brazil. Wim Klooster (Clark University) gave a lecture as a keynote speaker entitled: *The Imperial Dimension of Dutch Brazil*. The event moderator was Erik Odegard and the programme was built around three main themes: *Governing a Colony*, *Johan Maurits in Brazil and Beyond* and *Societies and After-Effects*. Other contributions were made by: Catia Antunes (Leiden University), Mariana de Campos França (Leiden University), Karwan Fatah-Black (Leiden University), Leandro Matthews Cascon (Leiden University), Carolina Monteiro (Mauritshuis), Bruno Miranda (Federal Rural University of Pernambuco), Luiz Navarro (Federal University of Paraná), Erik Odegard (Mauritshuis/Erasmus University), Mark Ponte (Amsterdam City Archives) and Joris van den Tol (Leiden University). The symposium was made possible in part by Gieskes-Strijbis Fund.

RKD & Rijksmuseum Summer School:

Northern Renaissance Art: Collections, Research and Recent Developments

6 August

Part of the biennial Summer School program, aimed at students and young professionals in art history and related fields of study, took place in the Mauritshuis. Conservator Carol Pottasch gave a presentation on the restoration and research project *The Lamentation of Christ*. Edwin Buijsen, Head of Collection & Science, gave a tour of the early Dutch paintings in the permanent collection of the Mauritshuis.

Short course:***Collaborative research on 17th-century Dutch genre painting: Art history based on visual exam and XRF analysis***

30 October - 1 November

In partnership with the RKD–Netherlands Institute for Art History, the Mauritshuis organised a three-day course for 20 participants, consisting of international (MA and PhD) students, conservators, curators and researchers. The course was led by *RKD–Mauritshuis Visiting Fellows in Technical Studies*:

E. Melanie Gifford (Research Conservator for Paintings Technology) and Lisha Glinsman (Conservation Scientist), both affiliated with the National Gallery of Art in Washington. Conservators Sabrina Meloni and Marya Albrecht from the Mauritshuis also contributed. Central to the course were the research projects that were carried out in the context of the *High-Life Genre Paintings Project* of the National Gallery of Art and the *Jan Steen Research Project* of the Mauritshuis. The programme included various lectures, tours and workshops in the Mauritshuis restoration workshop. The course was ended with a public lecture in the RKD.

Symposium:***Rogier van der Weyden and the Mauritshuis Lamentation***

21 - 22 November

In partnership with the RKD–Netherlands Institute for Art History, the Mauritshuis organised a two-day scientific symposium on the completion of the restoration of *The Lamentation of Christ*, currently regarded as a work by Rogier van der Weyden and his studio. The results of the material technical study were discussed by conservators Carol Pottasch, Abbie Vandivere, Lieve d'Hont (formerly from the Mauritshuis) and conservation scientist Annelies van Loon. Other contributions were made by conservator Ariane van Suchtelen, Maryan Ainsworth (Metropolitan Museum of Art), Marjolijn Bol (Utrecht University), Kirsten Derks (KU Leuven), Esther van Duijn (Rijksmuseum), Marijn Everaarts (University of Amsterdam), Stephan Kemperdick (Gemäldegalerie Berlin), Suzanne Laemers (RKD), Chiara Modesti (Opificio delle Pietre Dure) and Bernhard Ridderbos (Groningen University). The symposium was made possible in part by the Johan Maurits Compagnie Foundation.

Seminar:***Nicolaes Maes – Rembrandt's Versatile Pupil***

25 November

A special study morning took place in the context of the exhibition *Nicolaes Maes – Rembrandt's Versatile Pupil*. Curator Ariane van Suchtelen led the discussion with various experts about the works of Nicolaes Maes that were present.

Seminar:***Sharing Stories on Contested Histories***

9 December

As part of a training organised by the Cultural Heritage Agency of the Netherlands and the Reinwardt Academy, the Mauritshuis organised a meeting for international museum professionals. Curator Lea van der Vinde spoke about the research into Johan Maurits and the realisation of the exhibition *Shifting Image – In Search of Johan Maurits*.

Seminar:***The Public Role of Historians***

11 December

As part of the course *The Public Role of Historians*, history students from Erasmus University in Rotterdam visited the Mauritshuis. Research leader Erik Odegard gave a lecture on historical research into Johan Maurits and Dutch Brazil, and curator Lea van der Vinde spoke about the exhibition *Shifting Image – In Search of Johan Maurits*.

ⓕ Lectures by Staff Outside the Mauritshuis

M. Albrecht

- 'Discovering Trends in Jan Steen's Grounds using Principal Component Analysis', *Congres Mobility Creates Masters – Discovering Patterns in Artists' Grounds 1550-1700*, Copenhagen, 14 June [with S. Meloni, A. van Loon, O. de Noord, R. Haswell]
- 'The Jan Steen Project of the Mauritshuis: Results and Options for Further Research', workshop *Collaborative research on 17th-century Dutch genre painting: art history based on visual exam and XRF analysis*, RKD-Netherlands Institute for Art History, The Hague, 1 November [with S. Meloni]
- See S. Meloni

E. Buijsen

- 'Rembrandt and the Mauritshuis', lecture at the Hague Historical café, Muzee Scheveningen, The Hague, 15 February
- 'Introduction', Symposium *Digital Technologies for Documentation, Conservation and Dissemination: From 3D Scans to 3D Prints in Arts and Built Heritage*, organised by TU Delft, Design & History Program, Mauritshuis, The Hague, 17 April
- 'Who Will Be the New Rembrandt Experts?', lecture afternoon, *The Rembrandt Database*, RKD-Netherlands Institute for Art History, The Hague, 29 May
- 'From All-Rounder to 'Niche Genre' Painter: The Artistic Development of Adriaen van de Venne', Symposium *The Contribution of Artistic Genres to the Construction of the Dutch Golden Age*, organised by Université de Genève, Frans Hals Museum, Haarlem, 6 June
- 'Adriaen van de Venne: de meest markante schilder van de Gouden Eeuw' [Adriaen van de Venne: The Most Striking Painter of the Golden Age], lecture, *Orde van den Prince*, The Hague, 6 November

Q. Buvelot

- 'Painted Food: Dutch and Flemish Meal Still Lifes 1600-1640', lecture, University College, Utrecht, 27 May
- 'Bring in the Funny Hats: Rembrandt by Himself', lecture *The Self-Portrait: Historical Highlights. Ten-week art history and theory lecture series*, Royal Academy, London, 7 October
- 'The Art Collection of Frederik Hendrik and Amalia van Solms: Royal Presentation of an Art-Loving Couple, lecture at *Stichting Koninklijk Apeldoorn*, Hotel de Keizerskroon, Apeldoorn, 8 November

F. Cliné

- 'Het digitale conditierapport van het Mauritshuis' [The Digital Condition Report of the Mauritshuis], *Minor Collection Management* lecture, Reinwardt Academy, Amsterdam, 22 May

E. Gordenker

- 'Mauritshuis: eigen platforms?' [Mauritshuis: Own Platforms?], lecture, DEN-event, De Doelen, Rotterdam, 4 March
- 'The Goldfinch', lecture, American Friends of the Mauritshuis, The Explorer's Club, New York, 30 October
- 'The Making of Shifting Image. In Search of Johan Maurits', lecture, Leiden University, 21 November

I. Hoekstra

- 'Augmented Reality in the Mauritshuis', lecture on culture marketing, Q-Factory, Amsterdam, 19 September

B. Koopmans

- 'Maatschappelijke aspecten van sponsoring' [Social Aspects of Sponsorship], expert meeting during the *Sectie Development Museumvereniging [Museum Association Development Section]* meeting, Hermitage, Amsterdam, 14 June

A. van Loon

- 'Vivianiet in de kunst' [Vivianite in Art], Symposium *Bodemkundig Informatie Systeem (BIS)* Wageningen University & Research, Dept of Environmental Research, Wageningen, 14 February
- 'The Girl in the Spotlight, a technical examination of Johannes Vermeer, *Girl with a Pearl Earring*, Mauritshuis', workshop *Macro-XRF Imaging of Dutch Seventeenth-Century Masters*, Rijksmuseum, Amsterdam, 26 June
- 'Macro X-ray Fluorescence Imaging and Rembrandt', Symposium *Operation Night Watch: Kick-off*, Rijksmuseum, Amsterdam, 27 June
- 'Macro X-ray Fluorescence Imaging of Rembrandt's largest painting: Operation Night Watch', workshop *MA-XRF Imaging in Conservation, Art, and Archeology*, Museo Diocesano, Catania, 16 October
- 'Collaborative Work in the Science4Arts and PAinT NWO programs (2012-2016)', *Ipanema Nicas Rijksmuseum Event: 10 Years of Cooperation*, Résidence de France, The Hague, 7 November
- 'Chemical Mapping of the Pigments', *Study Day – Work in Focus: Rembrandt's The Conspiracy of the Batavians under Claudius Civilis*, Nationalmuseum, Stockholm, 2 December
- See M. Albrecht

- See S. Meloni
- See C. Pottasch
- See A. Vandivere

S. Meloni

- 'Shimmering Still Life: Exploring Cornelis de Heem's Remarkable Use of Orpiment from his Period in The Hague', lecture *AIC Annual Meeting: New Tools, Techniques, and Tactics in Conservation & Collection Care*, Uncasville, 16 May [with E. Nigro, A. van Loon, R. Haswell, A. Vandivere]
- 'Two case studies within the Jan Steen Project of the Mauritshuis', workshop *Collaborative Research on 17th Century Dutch Genre Painting: Art History Based on Visual Exam and XRF Analysis*, RKD-Netherlands Institute for Art History, The Hague, 30 October [with M. Albrecht]
- 'Methodology of the Jan Steen Research Project', workshop *Collaborative Research on 17th Century Dutch Genre Painting: Art History Based on Visual Exam and XRF Analysis*, RKD-Netherlands Institute for Art History, The Hague, 30 October [with M. Albrecht]
- See M. Albrecht

C. Pottasch

- 'Technical Research on Rogier van der Weyden in the Mauritshuis', lecture, Picture Meeting, Cultural Heritage Agency of the Netherlands, Amersfoort, 1 February
- 'Rogier van der Weyden's Lamentation: Combining MA-XRF and Reflectance Imaging Spectroscopy', workshop *MA-XRF Imaging in Conservation, Art, and Archeology*, Museo Diocesano, Catania, 16 October [with A. van Loon, J.K. Delaney, K.A. Dooley]
- 'The Transformation of Adriaen Thomasz. Key's Portrait of William of Orange, *International Meeting on Retouching of Cultural Heritage (RECH5)*, Università degli Studi di Urbino 'Carol Bo', Urbino, 18 October
- 'Unveiling the Lamentation: Conservation of the Mauritshuis Lamentation', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, Mauritshuis, Den Haag, 21 November [with L. d'Hont, A. van Loon, J.K. Delaney, K.A. Dooley]
- 'New Camera, New Insights? 50 Years of Infrared Research into the Mauritshuis Lamentation', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, Mauritshuis, The Hague, 21 November [with K. Derks]
- 'Lamentation, Examination, Interpretation: Discoveries from Research into the Mauritshuis Painting', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, Mauritshuis, The Hague, 21 November [with L. d'Hont, A. van Loon, J.K. Delaney, K.A. Dooley]
- 'Blood, Sweat and Tears: Painting Technique of the Mauritshuis Lamentation', lecture Mauritshuis, The Hague, 21 November [with L. d'Hont, A. van Loon, J.K. Delaney, K.A. Dooley]
- See A. Vandivere

M. Ruding

- Radio interview about 'Bekijk het Mauritshuis met je oren' [View the Mauritshuis with Your Ears], Radio NPO1, 21 November
- Radio interview about 'Bekijk het Mauritshuis met je oren' [View the Mauritshuis with Your Ears], *Omroep West*, 21 November

C. Rulkens

- 'Carel Fabritius (1622-1654)', lecture on the occasion of the unveiling of the bust of Carel Fabritius by the Historical Society Beemster, Beemster Church, Midden Beemster, April 12
- 'Het allerkleinste in het Mauritshuis' [The Smallest in the Mauritshuis], lecture on the occasion of the 10th anniversary of the *Landbouwtafel* [Agriculture Sector Platform] of the Sociëteit de Witte on the topic of *Biodiversity*, Sociëteit de Witte, The Hague, 8 October

A. van Suchtelen

- 'Nicolaes Maes', lecture Toons Kunstkring, Tiel, 12 November
- 'Lamentation of Christ – A short introduction', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, Mauritshuis, The Hague, 21 November
- 'Lamentation of Christ – Its Attribution History', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, RKD-Netherlands Institute for Art History, The Hague, 22 November

A. Vandivere

- 'Rembrandt Paintings at the Mauritshuis: Conservation and Format Changes', lezing Georgetown University, Washington, D.C., 18 September
- 'Comparing Pictorial Effects in Selected Paintings by Rogier van der Weyden', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, RKD-Netherlands Institute for Art History, The Hague, 22 November
- 'Many Hands Make Light Work: Evidence of Workshop Practice in the Mauritshuis Lamentation', Symposium *Rogier van der Weyden & the Mauritshuis Lamentation*, RKD-Netherlands Institute for Art History, The Hague, 22 November [with C. Pottasch, L. d'Hont, A. van Loon, J.K. Delaney, K.A. Dooley]
- Lecture about technical investigation for *Girl with a Pearl Earring*:
  - Stockholm University, Stockholm, 28 January
  - 'Een andere kijk op Vermeer' [Another look at Vermeer], Delfia Batavorum, Prinsenhof, Delft, 20 February
  - Courtauld Institute of Art, London, 25 February
  - Opening lecture, TECHNART conference, Bruges, 7 May
  - Symposium Art & Technology, KNUS, Radboud University, Nijmegen, 14 May
  - Keynote lecture, NICAS Match Day, Rijksmuseum, Amsterdam, 20 May

- Van 't Hoff Laboratory for Physical and Colloid Chemistry, Utrecht University, 2 July
- Georgetown University, Washington, D.C., VS, 19 September
- NICAS project day, Rijksmuseum, Amsterdam, 9 December

- Zie S. Meloni

L. van der Vinde

- Panel member *Kunst en het koloniale verleden: Van maatschappelijk debat naar politieke verantwoordelijkheid [Art and the colonial past: From social debate to political responsibility]*, discussion evening organised by D66 in The Black Archives, Amsterdam, 11 June
- Panel member *The Subject(s) of Slavery: The Paintings of Dirk Valkenburg and Albert Eckhout as Sites of Remembrance*, Tropenmuseum, Amsterdam, 20 June
- 'Rethinking Johan Maurits van Nassau-Siegen', workshop *Art, Material Culture and the Dutch Empire: Dirk Valkenburg and His Worlds*, Research Centre for Material Culture, Leiden, 21 June
- 'Was iedereen rijk in de Gouden Eeuw?' [Was everyone rich in the Golden Age?], *Museum Jeugd Universiteit* lecture, Historical Museum of The Hague, The Hague, 15 September
- 'Rethinking the Colonial Legacy of Johan Maurits of Nassau-Siegen at the Mauritshuis', Symposium *Art and Decolonization*, MASP, Sao Paulo, Brazil, 16 October

P. Schuiling

- 'De uitdagingen rondom een ontvangst met hoogwaardigheidsbekleders' [The challenges surrounding a reception with dignitaries], meeting *Best Practices. Platform Culture Sites*, Ammersoyen Castle, Ammerzoden, 27 November

H. Wösten

- 'The Girl in the Spotlight Project', lecture *Minor Collection Management*, Reinwardt Academy, Amsterdam, 25 April

© Mauritshuis Publications

- *Rembrandt and the Mauritshuis* [English edition], The Hague/Zwolle 2019, C. Rulkens, edited by van E. Buijsen
- *Shifting Image: In Search of Johan Maurits*, The Hague/Zwolle 2019, by L. van der Vinde et al.
- *Nicolaes Maes* [English edition], The Hague/London/Zwolle 2019 by A. van Suchtelen, with contributions by B. Cornelis, M. Schapelhouman, N. Cahill
- *A fresh wind blows through the Mauritshuis: Saying goodbye to Emilie Gordenker as director of the Mauritshuis (2008-2019)*, www.mauritshuis.nl/emilie (bilingual version), online from 17 December, compiled by Q. Buvelot and G.-J. Borgstein, m.m.v. E. Buijsen en I. Hoekstra
- *Everyone a Rembrandt: The newspaper in honour of 350 years Rembrandt (1606-1669)*, distributed door-to-door
- *Mauritshuis in Focus*, volume 32 (2019), nos. 1-3 (bilingual edition), plus extra January edition on Lastman's acquisition, edited by G.-J. Borgstein et al.
- *Annual Report 2018: Royal Picture Gallery Mauritshuis/Prince William V Gallery*, The Hague 2019 (bilingual edition) edited by N. Dufais

© Other Staff Publications

With the exception of publications in *Mauritshuis in Focus* 32 (2019), nos. 1-3

M. Albrecht

- 'Jan Steen's ground layers analysed with Principal Component Analysis', *Heritage Science* 2019, 7:53. DOI; see <https://doi.org/10.1186/s40494-019-0295-5> [met O. de Noord, S. Meloni, A. van Loon, R. Haswell]

E. Buijsen

- 'Een dilemma voor het Mauritshuis' [A Dilemma for the Mauritshuis], *Rembrandt Association Bulletin* 29 (2019), no. 2, p. 37

Q. Buvelot

- 'Verschoor Meets Vrel', in: *Celebrating Gerdien*, Farewell bundle Gerdien Verschoor (March 2019); see <https://www.codart.nl/celebrating-gerdien/>
- [review by] B. Schmidt, *Inventing Exoticism: Geography, Globalism, and Europe's Early Modern World*, Philadelphia 2015, *New West Indian Guide* 93 (2019), nos. 1-2; see <https://brill.com/view/journals/nwig/93/1-2/nwig.93.issue-1-2.xml>

- 'Een aapje in het Huisarchief' [A monkey in the Archives], in: C. Hörster et al. (ed.), *Koninklijke Curiosa: Liber Amicorum voor Flip Maarschalkerweerd [Royal Curiosities: Liber Amicorum for Flip Maarschalkerweerd]*, The Hague 2019, pp. 24-25

- [review of] 'Frans Hals: Family Portraits', *The Burlington Magazine* 161 (2019), pp. 671-673

- Texts about Aelbert Cuyp, Albert Eckhout and Oranjezaal for canon.codart.nl, online from 16 October

- 'Adam de Coster', 'Johann Boeckhorst', 'Jacob Jordaens', in: J. Tatrai et al., *Rubens, Van Dyck and the Splendour of Flemish Painting*, Budapest (Szépművészeti Múzeum) 2019-2020, pp. 166-167, no. 24; pp. 286-287, no. 75; pp. 380-381, no. 120

- 'Een verloren gewaand schilderij uit het Huygenshuis teruggekeerd naar Den Haag' [A long-lost painting from the Huygenshuis returned to The Hague], Annual *Geschiedkundige Vereniging Die Haghe* (2019), pp. 28-43

E. Gordenker

- 'Connoisseurship Revisited: The Case of Saul and David', in: C. Swan (ed.), *Tributes to David A. Freedberg. Image and Insight*, Turnhout 2019, pp. 481-490

A. van Loon

- 'Rembrandt's impasto deciphered via identification of unusual plumbonacrite by multi-modal synchrotron X-ray diffraction', *Angewandte Chemie*, Vol. 58, Issue 17 (2019), pp. 5619-5622 [with V. Gonzalez, M. Cotte, G. Wallez, W. de Nolf, M. Eveno, K. Keune, P. Noble, J. Dik]

- 'Unravelling the spatial dependency of the complex solid-state chemistry of Pb in a paint micro-sample from Rembrandt's Homer using XRD-CT', *Chemical Communications*, Vol. 55, Issue 13 (2019), pp. 1931-1934 [with S.W.T. Price, K. Keune, A.D. Parsons, C. Murray, A.M. Beale, J.F.W. Mosselmans]

- 'Transmission and reflection mode macroscopic X-ray powder diffraction imaging for the noninvasive visualization of paint degradation in still life paintings by Jan Davidsz. de Heem', *Analytical Chemistry*, Vol 91, Issue 11 (2019), pp. 7153-7161 [with F. Vanmeert, N. de Keyser, L. Klaassen, P. Noble, K. Janssens]

- 'A computational model for chemo-mechanical degradation of historical oil paintings due to metal soap formation', *Journal of the Mechanics and Physics of Solids*, Vol. 132, Issue 103683 (2019), pp. 1-21 [with G.J.A.M. Eumelen, E. Bosco, A.S.J. Suiker, P.D. Iedema]

- 'Macroscopic X-ray powder diffraction imaging reveals Vermeer's discriminating use of lead white pigments in *Girl with a Pearl Earring*', *Science Advances*, Vol. 5, No. 8: eaax1975 (2019), pp. 1-9 [with S. De Meyer, F. Vanmeert, R. Vertongen, V. Gonzalez, J.K. Delaney, K.A. Dooley, J. Dik, G. Van der Snickt, A. Vandivere, K. Janssens]

- 'Imaging secondary reaction products at the surface of Vermeer's *Girl with a Pearl Earring* by means of in situ macro X-ray powder diffraction scanning', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 67 (2019), pp. 1-11 [with S. De Meyer, F. Vanmeert, R. Vertongen, V. Gonzalez, J. Dik, G. Van der Snickt, A. Vandivere, K. Janssens]

- 'The blues of Jan de Bray's *Judith and Holofernes*: A technical study of two blue pigments and its impact on treatment', *Journal of the American Institute for Conservation*, Vol. 58, Issue 4 (2019), pp. 217-232 [with G. Albertson, A. Krekeler, A. Proaño Gaibor, P. Noble]

- 'Combined Micro- and Macro scale X-ray powder diffraction mapping of degraded orpiment paint in a 17th century still life painting by Martinus Nelliuis', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 83 (2019), pp. 1-19 [with J. Simoen, S. De Meyer, F. Vanmeert, N. de Keyser, E. Avranovich, G. Van der Snickt, K. Keune, K. Janssens]

- 'Synchrotron deep-UV photoluminescence Imaging for the submicrometer analysis of chemically altered zinc white oil paints', *Analytical Chemistry*, Vol. 91, Issue 23 (2019), pp. 14887-14895 [with S. Hageraats, K. Keune, M. Réfrégiers, B. Berrie, M. Thoury]

- 'Beauty is skin deep: the skin tones of Vermeer's *Girl with a Pearl Earring*', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 102 (2019), pp. 1-20 [with A. Vandivere, J.K. Delaney, K.A. Dooley, S. De Meyer, F. Vanmeert, V. Gonzalez, K. Janssens, E. Leonhardt, R. Haswell, S. de Groot, P. D'Imporzano, G.R. Davies]

- 'An unusual pigment in 16th-century Ferrara: 'Egyptian blue' in Garofalo's *Adoration of the Magi and Ortolano's St Margaret*', *Trading Paintings And Painters' Materials 1550-1800*, Archetype Publications, London/CATS, Copenhagen, 2019, pp. 136-148 [with G.S. de Vivo, P. Noble, A. Hirayama, Y. Abe, I. Nakai, D. Bull]

- 'The development of an aqueous gel testing procedure for the removal of lead-rich salt crusts on the surface of paintings by Giovanni Antonio Pellegrini (1675-1741) in the "Golden Room" of the Mauritshuis', *Metal Soaps in Art, Conservation and Research*, Springer Nature, Switzerland, 2019, pp. 283-296 [with L.E. Hartman, J. van den Burg, R. Haswell, C. Pottasch]

- 'Paint delamination as a result of zinc soap formation in an early Mondrian painting', in *Metal Soaps in Art, Conservation and Research*, Springer Nature, Switzerland, 2019, pp. 359-374 [with R. Hoppe, K. Keune, J.J. Hermans, H. Diependaal, M. Bisschoff, M. Thoury, G. van der Snickt]

- 'Photoluminescence micro-imaging sheds new light on the development of metal soaps in oil paintings', in *Metal Soaps in Art, Conservation and Research*, Springer Nature, Switzerland, 2019, pp. 211-226 [with M. Thoury, K. Keune, J.J. Hermans, M. Réfrégiers, B.H. Berrie]

- 'Towards a complete molecular model for the formation of metal soaps in oil paints', in *Metal Soaps in Art, Conservation and Research*, Springer Nature, Switzerland, 2019, pp. 47-68 [with J. J Hermans, K. Keune, P.D. Iedema].

- See M. Albrecht

- See A. Vandivere

S. Meloni

- See M. Albrecht
- See A. van Loon

C. Monteiro

- 'Colonial Legacy and Art Museums: The Mauritshuis and the traces of Dutch Brazil', *Article*, no. 22 (2019), pp. 26-32

E. Odegard

- 'The shifting image of Johan Maurits', *Haagse Historie*, no. 11 (2019), pp. 22-27 (with L. van der Vinde)
- See L. van der Vinde

C. Pottasch

- See A. van Loon

C. Rulkens

- 'Frans Francken the Younger', 'Theodoor Rombouts', 'Adriaen Brouwer', in: J. Tatrai et al., *Rubens, Van Dyck and the Splendour of Flemish Painting*, Budapest (Szépművészeti Múzeum) 2019-2020, pp. 128-129, no. 7, pp. 170-171; no. 26, pp. 350-351; no. 105

A. Vandivere

- 'Revealing the painterly technique beneath the surface of Vermeer's *Girl with a Pearl Earring* using macro- and microscale imaging', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 64 (2019), pp. 1-16 [with A. van Loon, K.A. Dooley, R. Haswell, R.G. Erdmann, E. Leonhardt, J.K. Delaney]
- 'From 'Vermeer Illuminated' to 'The Girl in the Spotlight': approaches and methodologies for the scientific (re-)examination of Vermeer's *Girl with a Pearl Earring*', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 66 (2019), pp. 1-14 [with A. van Loon, J. Wadum, K.J. van den Berg]
- 'Comparison of three 3D imaging techniques for paintings, as applied to Vermeer's *Girl with a Pearl Earring*', *Heritage Science*, Vol. 7, Issue 89 (2019), [with W.S. Elkhuizen, T.W.J. Callewaert, E. Leonhardt, Y. Song, S.C. Pont, M.P. Geraedts, J. Dik]
- 'Fading into the background: the dark space surrounding Vermeer's *Girl with a Pearl Earring*', *Heritage Science*, Vol.7, Issue 69 (2019), pp. 1-19 [with A. van Loon, T. Callewaert, R. Haswell, A.N. Proaño Gaibor, H. van Keulen, E. Leonhardt, J. Dik]
- See A. van Loon

L. van der Vinde

- 'Mauritshuis toont juist met opzet verschillende visies' [Mauritshuis purposely shows different views], opinion piece in *De Volkskrant*, 8 May 2019 (with E. Odegard)
- See E. Odegard

① Conservations and Treatments

Completed:

- Jan de Baen, *Portrait of Johan Maurits (1604-1679), Count of Nassau-Siegen, Founder of the Mauritshuis*, [INV. 5]
- Nicolaes Berchem, *Allegory of Autumn*, [INV. 1221]
- Simon Luttichuys, *Still Life with Chinese Vase, Hazelnuts and Orange*, [INV. 1223]
- Nicolaes Maes, *Portrait of Jacob Trip (c.1576-1661)*, [INV. 90]
- Nicolaes Maes, *Portrait of Cornelis ten Hove (1658-1694)*, [INV. 717]
- Nicolaes Maes, *Portrait of Catharina Dierquens (1664-1715)*, [INV. 718]
- Gabriel Metsu, *The Triumph of Justice*, [INV. 95]
- Jan Mijtens, *Portrait of Maria of Orange (1642-1688), with Hendrik van Zuijlestein (deceased in 1673) and a Servant*, [INV. 114]
- Adriaen van Ostade, *Peasants at an Inn*, [INV. 128]
- Adriaen van Ostade, *The Fiddler*, [INV. 129]
- François Ryckhals, *Boy Sleeping in a Barn*, [INV. 929]
- Rogier van der Weyden and studio, *The Lamentation of Christ*, [INV. 264]

In progress:

- Pieter Pietersz, *Portrait of Cornelis Cornelisz Schellinger (1551-1635)*, [INV. 4]
- Adriaen van de Venne, *Dancing Beggars*, [INV. 202]

Credits

Chief Editor

Renée Jongejan

Editor

Gerbrand Korevaar

Coordination

Sarah van Aggelen

With contributions by

Edwin Buijsen

Femke Hameetman

Renée Jongejan

Boudewijn Koopmans

Giovanna Martinez

Marty Plas

Onno Wittenberg

Translation

Tekom International

Photography

Ivo Hoekstra

Design and format

From here on Studio

